

**Theologiæ Speculativæ Scholasticis Prælectionibus Et
Exercitiis Accommodatæ Libri IV**

Haunold, Christoph

Ingolstadii, 1678

Capvt II. De Credibilitate Mysteriorvm Fidei.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82733](https://nbn-resolving.de/urn:nbn:de:hbz:466:1-82733)

Vtterius ex eadem doctrina colligo, ad motiva credibilitatis sufficere, quod prudenter dubitari non possit, ea esse connexa cum divina revelatione, nec opus esse, ut judicentur per nullam potentiam Dei posse ponit, quin habeant talen connexionem, sed esse metaphysicam necessariam hujus connexionis, prout iudeam AA. supponunt. Probatur. Nam hoc quod est: *Non posse prudenter dubitari, quin etiam reliqui sint consensu*: non infert metaphysicam necessitatem futuri hujusmodi consensus, & benè posset stare cum hoc, quod alij deinde contradicent electioni. Declaratur in exemplo. Defacto pro Immaculata Conceptione Beatissimae Virginis, tantum exstat fidelium sensus & consensus, ut prudenter dubitari non possit, tandem aliquando fore ut tota Ecclesia consentiat: (vel si hoc negas, idem negabo tibi in causa electionis) & tamen hinc non nascitur obligatio judicandi, quod consensus deficit existens habeat metaphysicam connexionem

cum revelatione Dei, aut consensu futuro totius Ecclesiae, cum neendum sit obligatio fidei circa hoc privilegium B. Virginis. sicut ergo hic tam amplius fidelium consensus potest attingi actu naturali, poterit etiam attingi consensus in electum Pontificem, quoad eam amplitudinem quam sufficere ad actu fidei docuit P. Esparza. Vno verbo. P. Esparza dum excludit solam dubitationem prudentem, tacite fatetur, quod illa motiva credibilitatis admittant formidinem imprudentem: ergo jam debet fateri, non esse talia, quae fundent actu fidei, incompossibilem cum omni etiā imprudente formidine; quia non fundant judicium dicens: *dignum est credere, quod tantus consensus non possit per villam potentiam existere, quin pro se trahat consensum totius Ecclesiae*. quod tamen judicium exclusivum omnis formidinis requirunt aliqui, ad omnem actu fidei, sed male, ut ex sequenti capite constabit.

CAPUT II.

DE CREDIBILITATE MYSTERIORVM
FIDEI.

CONTROVERSSIA I.

*Vtrum vera Religio habeat pro se motiva evidentia Credibilitatis, sive
absoluta, sive comparata spectetur.*

167. **Q**uando queritur, vtrum Religio nostra Catholica (quod nomen contra omnes heres semper obtinuit) digna sit, cui firmissime, & exclusa omni formidine, assentiamur, & adhæremus, potest ea dupliciter considerari, nempe comparativè ad alias Sectas, & Absolutè. Comparativè consideratur, quando instituitur comparatio cum alijs Sectis, Gentilismo, seu Paganismo, Judaismo, & Hæresibus: & queritur an mereatur omnibus alijs præferri, & omnino sit præferenda, ita ut omnes alia reddantur prudenter incredibilis. Absolutè vero consideratur, quando simpliciter queritur, vtrum mereatur a sensu firmissimum, præscindendo an dentur alia Sectas, necne.

168. Dicendum est, Religionem veram, & omnia qua in ea credenda proponuntur, habere pro se talia motiva & argumenta, ut ijs rectè penetratis, evidens sit, non solum eam esse dignam quae alij omnibus Sectis existentibus præferatur, sed etiam quae simpliciter & absolute firmissime credatur, esse vera Religio, à Deo instituta ut in ea colatur, nec posse talia motiva con-

venire ulli falsæ Sectæ, etiam per divinam potentiam. Ita cum S. Thoma omnes Theologi contra Capreolum.

Probatur primò ex S. Scriptura Psal. 92. *Testimonia tua credibilia facta sum nimis*. Vnde subsumo: atqui non essent nimis credibilia, si tantum essent probabiliter & opinativè credibilia, possent enim prudenter desiderari majora discernicula & signa, quæ redderent Testimonia Dei evidentem credibilitiam.

169. Probatur 2. Auctoritate SS. Patrum, qui semper hoc pro indubitate supposuerunt. S. Augustinus de Vtilitate credendi c. 17. *Nolle illi primitias dare, vel summae impietas, vel precipitè ignorantia est*. Richardus de S. Victore lib. 1. de Trin. c. 22. ait, *genua esse dementia, in ijs vel aliquantulum dubitare: subintellige deliberare*. Optima probatio est, motivorum credibilitatis exhibitio, quod Contr. sequente præstabilim. Contra hanc verissimam doctrinam objici possunt sophismata, quæ discipulorum ingenia fatigant.

170. Objicitur ergo primò. Si illis, quæ hujusmodi motiva credibilitatis penetrârunt, est evidens, mysteria fidei esse credibilia, erit ijsdem etiam

Y y 2.

etiam evidens, eadem mysteria esse vera: consequens est absurdum, sic enim tolleretur libertas, & obscuritas fidei. Sequela probatur. Falsum non potest reddi evidenter credibile: ergo omne quod est evidenter credibile, est verum. *g.* Negando sequelam. Ad probationem distinguo antecedens & consequens: Et hoc quod in antecedente & consequente dicitur, est evidens, nego; non est evidens, sed tamen probabilissimum, ita ut oppositum sit improbabile, concedo antecedens & consequentiam.

Instatur argumentum in alia materia. Argumenta quibus Theologi docent, mendacium in nullo casu posse esse licitum, nec per divinam potentiam aut dispensationem, talia sunt, quae reddunt objectum summè credibile, hoc est, ita certum, ut oppositum sit summè improbabile. Vlterius, id quod in aliquo casu potest esse licitum, non potest reddi probabilissimum quod non quam possit fieri licitum. hinc tamen non licet inferre: ergo evidens est, mendacium in nullo casu posse fieri licitum. quia non est evidens illa propositio: Id quod aliquando potest esse licitum, non potest argumentis probabilissimis reddi semper illicitum, ut oppositum non sit probabile.

171. Virgebis. Hec est bona consequentia. Hoc objectum est evidenter impossibile seu falsum: ergo est evidenter incredibile: ergo etiam erit haec bona consequentia: hoc objectum est evidenter credibile: ergo est evidenter possibile seu verum. Probatur Consequentia Quia, ut habet regula Logica, ab opposito consequentis ad oppositum antecedentis valer consequentia: atque tò evidenter credibile opponitur huic: evidenter incredibile: quod erat consequens prioris argumenti: ergo valer consequentia ad evidenter possibile seu verum, quod est oppositum illius antecedentis, scilicet: evidenter impossibile seu falsum. Respondent, & quidem sufficienter Bannez, Lugo, & Ripalda, negando secundam consequentiam, quae non rectè infertur ex priori, vi regula Logicalis. Nam regula intelligit per oppositum *Contradictorium*: in objectione autem non assumitur *Contradictorium*, sed contrarium, & quidem tale contrarium, inter quod & alterum datur medium, & potest utrumque contrariorum esse falsum: potest enim aliquid nec esse evidenter credibile, nec evidenter incredibile, *v.g.* sydera esse paria. Itaque ut ex contraditorio consequentis argueretur *Contradictorium* antecedentis, sic formandum esset argumentum. Hec est bona consequentia: Hoc objectum est evidenter impossibile: ergo est evidenter incredibile: ergo & haec est bona. Hoc objectum non est evidenter incredibile: ergo non est evidenter impossibile, & conceditur totum.

172. Placet tamen argumenti fallaciam amplius aperire. Et imprimis ostendo, quod nimium probet. Probaret enim, quod quidquid, credo etiam fide humana, hoc ipso mihi es-

set evidens. Nam id quod credo fide humana est evidenter credibile, licet non fide summè: vero quod est evidenter falsum, ne quidem fide humana est credibile, sed est omnino incredibile. Probatur autem sequela. Nam eodem modo certer argumentari. Quod est evidenter falsum, est evidenter incredibile, etiam fide humana, ergo econtra quod est evidenter credibile fide humana, est evidenter verum.

Vlterius, si hic argumentandi modus legitimus esset, probari posset, quod omnis qui non Deum, cognoscat intuitivè Deum esse malum, sic enim arguam. Hec est bona consequentia. Cognosco intuitivè hoc objectum esse bona, ergo illud amo. ergo etiam erit bona haec: hoc objectum: ergo cognosco intuitivè ea malum.

Adverto vlterius, non solum dari meum inter haec duo: *Evidenter credibile* & *Evidenter incredibile*. Sed etiam inter haec duo: *evidenter impossibile*, *evidenter possibile*, vel *evidenter falsum*, *evidenter verum*. Sunt enim infinita objecta, de quibus neutrum verificatur, ut pater. Hoc item ideo adverto, quia nisi inter haec dico medium, non sufficeret ad solutionem argumenti, quod detur medium inter *evidenter credibile* & *evidenter credibile*: nempe; non evidenter credibile. Ratio est, quia esse evidenter credibile, continet in se à fortiori: non esse evidenter credibile. ergo quidquid possum inferre ex haec secundo, possum à fortiori inferre ex illo primo: ergo si non daretur medium inter evidenter credibile & evidenter falsum, tunc sic ut non evidenter credibili possem inferre aliquid esse verum, si etiam ex evidenter credibili possem inferre aliquid esse verum, & sic objectio haberet intentionem. Hinc autem pater argumentum plus non probat, quam quod id, quod est mihi evidenter credibile, non sit mihi evidenter falsum aut impossibile, sed non probare, quod mihi sit evidenter verum.

173. Objecies 2. Si Mysteria fidei efficiuntur evidenter credibilia, & quidem fide summè, hoc est, quae non decebat aliam auctoritatem nisi Dei, tunc efficiunt evidenter credibilia fide divina, alicui si jam efficiunt evidenter vera: ergo ex evidentiia credibilitatis Mysteriorum sequitur evidentiia ipsorum Mysteriorum. Minor probatur. Quia evidens est, fidem divinam, hoc est, nimiam auctoritatem Dei afferentes esse veram, quia evidens est, Deum non posse mentiri.

Respondet rectè Card. de Lugo negando sequelam, quomodo enim, inquit, cognoscere evidenter credibilia in ordine ad fidem divinam, cum non sciamus evidenter posse dñm dñm divinam & infusam? solum ergo cognoscimus evidenter Mysteria illa taliter proponimus: ut prudenter possumus conari, quantum est et nobis, ad credendum firmiter illa & sine ullâ affitatione, præscindendo ab hoc, utrum hinc afflatus eliciendus sit viribus naturæ, an per fidem infusam: hoc enim prorsus ignoramus. Ita Lugo.

Ut tamen adhuc amplius his aequivocationibus obviemus: Quero ex adversariis, quid intelligant per *Fidem divinam*? haec enim potest sumi diversimode: primò pro assensu qui ntitatur auctoritate Dei revelantis, & non aliquā auctoritate merē creata, & sic vocatur fides divina potius quā humana, despūta scilicet denominatione ab eo cui creditur, non ab eo qui credit, & hujusmodi fides divina posset etiam existere in statu puro naturæ, & esse actus naturalis. Porro hoc fons non est de conceptu *fidei divinae*, esse veram, quia potest mihi probabile esse, & ego possum ob reverentiam divinæ auctoritatis assensum Deum aliquid dixisse, quin revera Deus dixerit: sic multi credunt privatis quibusdam revelationibus, seu indicijs externis, per quæ Deus aliquid censetur voluisse illis indicare, v. g. vocationem ad talen Religionem: sic si parochus proponat rusticis articulum falsum, conantur illi probare assensum, & prabent, propter apparentem revelationem, que ab ipsis prudenter judicant existere, & per parochum intimari. Quando vero de Credibilitate summa, qualem dicimus, & paulò post probabimus amplius, competere nostris Mysteriis, licet omnino tenendum sit, quod tanta credibilitas non possit competere obiecto falso, hoc ipsum tamen dicimus non esse evidens, sed ita certum ac firmiter tenendum, ut oppositum sit summe improbabile, nec nisi imprudenter suscipibile.

174. Secundò potest Fides divina accipi pro actu Fidei infusa & supernaturalis: & tunc non solum non est evidens, dati talem fidem (v. dixit Lugo) sed nec est evidens, posito quod deum talis actus, cum esse essentialiter verum, non posse etiam divinitus esse falli. Nam licet communiter omnes afferant, actum supernaturalum non posse esse falli, graves tamen DD. v. Ripalda, Oviedo, & Ariaga, fatentur, nullo efficaci, ne dicam, evidenti argumento id evinci, sed sola auctoritate.

Tertiò, potest per fidem divinam intelligi fides, prout conformis divinæ revelationi: & tunc quidem evidens est, talem actum esse verum, ejusque obiectum existere, sed negamus, quod ea quæ sunt evidenter credibilia, sint hoc ipso evidenter credibilia fidei conformi ipsi revelationi.

175. Objicies 3. Si Mysteria fidei possent alieni reddi ita credibilia, ut oppositum nullam habet probabilitatem, tunc actus fidei non est liber: sicut enim quando in obiecto nulla apparet malitia, nec essit amorem, ita quando in obiecto nulla apparet probabilitas in oppositum, nec essit ad assensum: consequens autem est absurdum.

Ad hoc argumentum respondent aliqui, inter quos est Card. Pallavicinus, distinguendo sequelam. Non esset liber quoad speciem, concedunt, quoad exercitium negant. Sensus est, quod ille qui penetrat motiva credibilitatis,

non possit vlo modo dissentire nostris Mysteriis, negando illa mentaliter, sed tantum posset ea negare vocaliter: nihilominus tamen, quia ipsa mysteria non sunt evidenter, ideo poterit suspenderre assensum, & sic peccare contra obligacionem positivè assentiendi.

Hujus responsionis fundamenta rejici libro secundo, cùm agerem de Opinione probabili. Alter ergo 2. Negando simpliciter sequelam. Ad probationem distinguo secundum membrum. Quando nec prudens nec imprudens probabilitas seu ratio suspicandi & judicandi oppositum appetat, & quidem nec positiva, nec negativa, concedo, scicis nego. Itaque omnes fideles dum credunt, semper habent in oppositum aliquas apparentias, quibus possunt sele imprudenter & contra dictamen rationis sincere moveri, vel ad suspendendum assensum, vel ad dissentendum, vel ad non ita firmiter, ut decet; ad hoc enim sufficere posset sola obscuritas connexionis motivorum credibilitatis cum locutione Dei, ut infra declarabitur. Ad dissentendum vero sunt apparentes rationes, quibus Hæretici suos errores palliant.

CONTROVERSIA II.

Quenam sint præcipua Argumenta, convincentia, nostram Religionem dignam esse, quæ omnibus alijs præferatur.

176. R^Eligio nostra venit comparanda cum Paganismo, Judaismo, & Hæresi. Motiva ob quæ alijs omnibus præferenda est, aliqua sunt Generalia, aliqua specialia. Quod Christianismus sit præferendus Paganismo & Judaismo, sufficienter probabitur ex Generalibus motivis. Quod vero sit præferenda Catholica Religio Sectis in Christianismo existentibus, etiam specialibus argumentis probari potest. Incipiendo à motivis generalibus, & comparando nostram Religionem cum alia quacunque quæ à nostra damnatur, advertendum est; Octo potissimum adduci posse motiva, ob quæ vna Religio meretur alteri præferri, si cætera sint paria, hoc est, seclusis interea punctis controversis, & in quibus illæ sectæ differunt, & vna alteram erroris arguit: cætera quæ in quacunque Religione ipso Naturæ lumine apparent laudabilia, nulli ex Religionibus invicem comparandis desint.

Hinc statim excluditur Idololatria, quæ manifestè repugnat rationi, & per consequens illud quod in cæteris sectæ laudabile est, erit Cultus vnius Dei, in quo convenient.

177. Octo, inquam sunt Argumenta, fundantia prudentem electionem vnius Religionis præ alia. Primum est: Numerus Sapientum, qui aliquam Religionem indubitanter profitentur, & qui verè sunt Sapientes, hoc est, qui communis sensu præstant alijs Ingenio, Judicio, & doctrinâ in

in alijs scientijs. Secundum est , numerus eorum , qui in eadem Religione fuerunt Honestatis & omnium Virtutum veri amatores & studiosi. Tertium , Numerus eorum , qui soli Veritatis , propriæque salutis amore duci , fortissimo animo eandem Religionem propaghârunt ad mortem usque. Quartum , Numerus eorum , qui aeternæ felicitatis amore omnia humana contempserunt. Quintum , Numerus eorum , qui ferventissimè Deum per omnem vitam , & omnes quasi actiones suas amarunt , nihil magis desiderantes , quæm placere illi per omnia , & summe dolentes , si in aliquo se deliquisse deprehenderunt. Sextum , Victoria contra alias Sectas , à quibus persecutioe graves sustinuit. Septimum Numerus Prodigiorum quibus Religio est confirmata. Octavum , Modus propagandi Religionem , sine vi , sine armis , sine blanditiis.

178. Quæcumque ergo Religio deprehendetur his ornamentiis præfulgere , evidenter credibile est , eam præ alijs omnibus placere Deo , & alias omnes , quas ipsa damnat , displicere. Sed Religio nostra talis est. Ergo alijs omnibus præferenda. Major propositio non solum vera est loquendo de tota collectione (quod nemo nisi stultus negaverit) sed etiam de singulis , confederatis cum præcisione ceterorum. Nam licet necesse non sit , ut vera Religio omnia hac ornamenta pro omni tempore , & in gradu excellenti habeat (à principio enim nascens Ecclesia non poterat habere) ad providentiam tamen Dei pertinet , non permittere in illo horum veram religionem à falsa notabilissimè superari , per tota secula , quibus inter se pugnant , & una aliam supprimere conatur : quod quidem non est metaphysicè evidens , sed tamen non nisi imprudenter negabile. Pro nunc satis est , majorem propositionem omnium iudicio veram esse , loquendo de tota collectione motivorum , & mihi non minus certa est , quæm certum est , Deo non esse perinde amari & odio haberi , coli & virtupari. Minor vero propositio non potest melius probari quæm ex historijs , quæ reddunt eam moraliter evidenter.

179. Imprimis ergo , quod attinet ad numerum Sapientum , habuerunt quidem Gentes aliquos Sapientissimos , ut Platonem , Aristotelem & similes : verum isti non tenuerunt in animo Gentilismum , etiæ simulaverint : Deinde isti Sapientes non vixerunt tempore Christianismi , nec proinde illi se suæ Sapientiæ opposuerunt. Certè qui tempore Christianismi inter Gentiles nomen Sapientum obtinuerunt , nunquam potuerunt stare gloriosè contra Christianismum , ut patet ex Victoria S. Catharinae , contra quinquaginta Sapientes , qui adeo se viatos agnoverunt a puella , ut id etiam martyrio testarentur : patet item ex Missionibus ad Japones aliasque Barbaras gentes.

Quodsi jam isti comparentur cum illis sapientibus , qui se Christianis adjunixerunt , vix ac

ne vix quidem nomen Sapientum merentur. Cuius Ecclesia in suo exordio simplicissimi homines constaret , adjunxit se illis S. Paulus , S. Dionysius , Aetopagita. Deinceps vero in secundo factu S. Justinus Philosophus & Martyr , Athenagorus , Tatianus , qui scripsit infinita proposita volumina . Eusebius , Ireneus . In Tertio seculo Tertullianus , Origenes , Cyprianus , Zeno Episcopus & Martyr , Lactantius . In quarto seculo Eusebius Cælariensis , Athanasius , Hilarius , qui in processione primum atque Christianus factus , deinde tertius maximus Doctores habitus est , Basilus Magnus , Gregorius Nazianzenus , Epiphanius , Ambrosius , Gregorius Nyssenus , Hieronymus . Cetim post mortem . In quinto seculo S. Augustinus , qui solum sufficeret , Cyrius Alexandrinus , Theodosius , Prosper . Et haec sunt secula illa in quibus etiam Sectarij fatentur fuisse Doctrinam Christianam incorruptam. Jam si illos enumeremus , qui seculis proximè elapsis , dum plures heræs exortæ sunt , floruerunt , dies præsque nomina , deficeret.

180. Hornum virorum elucubrationes quæ comparaverit cum scriptis corum , qui Christianum vel Ecclesiam Romanam impugnatur , qui idiota sit , facilè judicabit , non minus hoc ab illis superari , quæm à Gigantibus Pygmæos . Ceteraque hi tot ac tanti viri , non solum sapientia sed etiam vita innocentia clarissimi , a seculis præbuerint articulis capti difficultissimi , eos fortiter propugnaverint , autad dico , eis evidenter dignum creditu , ad divinam providentiam spectasse , non permettere , ut hoc ornementum gereret falsa Religio , & vera careret , nisi per aliquum aliud , v. g. miracula compensaretur : aquila alia secta compensavit hunc sapientum excellere , quo Romanæ Ecclesia fulget : ergo ex hoc causa redditur digna creditu , quod omnibus sit prærenda ab ijs qui hoc argumentum recte praetinent.

181. Quod secundum argumentum & motivum , evidens quoque est . nullam Religionem nominare posse tot egregios & sinceros virtutum Moralium sectatores , quorū potest numerare & probare nostra Religio : & quod bene conservandum est , si quæ ex alijs sectis fuerint tam virtutum moralium sincerè studiosi , illi ponunt hoc suæ sectæ contradixerunt , quæm eam posse si sunt , eò quod alia Secta ea teneant dogmata , quæ potius à Virtutum amictè abducant : vel deinde nique tales fuerunt , qui ex invincibili ignorantia suam sectam tenuerunt , eò quod non habuerint occasionem discernendæ & dijudicandi inter Religiones ; de quibus optimo jure præsumi potest , quod si nostram Religionem edocet fidei plures advertissent sibi similes , & virtutum amatores .

182. Jam vero cum Deus omnium Virtutum auctor sit , & virtuosum non sit , nisi quod Deo placet , quis prudens potest suscipiati neque judicari.

judicare, fieri potuisse ut vera Religio in hoc puncto à falsa vinceretur, & non potius ad bonitatem Dei spectet, non permettere, vt qui maximè conantur se ad ultimum suum finem disponere, ab eo maximè aberrent, prout aberrant, qui falsam sectam colunt? Sanè nemo negaverit, ex duabus scholis, si cætera sint paria, illam præferendam esse, in qua plures proficiunt. Cùm ergo Vera Religio debet esse schola Virtutum, & Magistrorum habeat Deum, alia verò falsæ Religiones Magistrorum habeant Diabolum, omnis virtus inimicum, est indignum & injuriosum Deo, cogitare, quòd possit scholam suam ita negligenter gubernare, aliam verò non suam ita diligenter & prævidere, vt plures in aliena, pauciores in propria proficiant, sicut falsa Religio prudenter vere præferatur, & quidem amore proficiendi in virtute.

183. Quoad Tertium Motivum, constat ex indubitate historijs, nullam Religionem vñquam fuisse, pro cuius afferione tot millia hominum tam fortiter & alacriter, in quovis sexu, astate, vix conditione sanguinem fuderint: qua sanè fortitudi multis millibus gentilium causa fuit, vt ad Christianismum accederent, advertentes, dignissimum esse credi, tantam fortitudinem & constantiam esse supra vires omnis naturæ, nec etiam à Deo permitti posse, vt tanta sustinerent tormenta pro falso religione illi, qui Dei timore dicti maluerunt vitam perdere, quām Deum offendere. cùm enim innumerí eorum essent homines intelligentissimi, vtique non elegissent modi potius quam Religionem mutare, nisi pro sua Religione cognovissent existere motiva insuperabília & inenervabilia: atqui effectus indicatius motivorum inenervabilium evadit etiam ipse motivum inenervabile. Ergo &c.

184. Quoad Quartum Motivum observandum est, ipso Nature lumine evidens esse, quòd vehementer laudabile sit, exiere se rebus humanis & terrenis solatijs, vt aeternæ salutis consequenda & promerende impensū vacare possit. Quapropter non potest non esse eximium argumentum Religionis veræ & Deo gratae, abundare cætibus hominum, qui vitam poenitentium profitentur, & mundo renuntiant in eum finem, vt animam salvent. Et hoc quidem illi qui doctrinam Evangelij admittunt non possunt nisi summa cum protervia negare.

Jam verò hujusmodi cætibus præ omnibus alijs abundare Ecclesiam Romanam, semp̄que abundasse, qui negare voluerit, aut in dubium vocare, vel summè impudens est, vel mundum non vidit. Qui verò omnes illos hujusmodi vitam profitentes vellet dicere hypocritas, & homines interius malos, ipsum esse pessimum, & alios suo pede merentem necesse est. Incredibile porr̄ est, tot millionum vocationem ad talem vitam genus, ab alio esse, quām ab illo, qui per talem vitam quæritur: ergo pariter incredibile est, illam Religionem esse falsam, in qua

hujusmodi vita genus commendatur, defenditur, honoratur. Estet sanè Deus omni tyranno sacerdoti, si hos omnes permitteret inculpabiliter falsa religione decipi, veram autem Religionem hujusmodi ornamento destitui.

185. Ad Quintum Motivum pertinet Numerus eorum, qui vita sanctitate in purissimo Dei amore fundat̄a floruerunt, quam quidem sanctitatem Deus innumeris & manifestis miraculis, vt sanatione morborum incurabilium, resuscitatione mortuorum &c. ante & post mortrem contestatus est, sicut & prædicatione eventuum nullis naturæ viribus cognoscibilium, revelatione arcangorum cordium, quæ nemini præterquam Deo patere poterant.

Porro tamen si donum prophetiæ & miraculorum sit & dicatur donum gratis datum, quod etiam peccatori concedi posse, certissimum tamen est, hac dona per se loquendo non solere nisi illis concedi, qui Deo sunt affectu conjunctissimi: neque enim in hoc cæcus fuit ille Evangelicus à nativitate cæcus, qui dixit, quòd Deus in miraculis patrandis peccatores non audiat, sed qui faciunt voluntatem ejus.

Quantus autem sit numerus horum qui nostram Religionem profitentur, & quām nullus numerus appareat in alijs sc̄tis, res est illis clarissima, qui inter Catholicos notabili tempore conservati sunt, & historias fide dignissimas legerunt vel audierunt. Jam verò quid posset imprudentius dici aut cogitari, quām quòd Deus falsam, sibique invisam Religionem his hominibus & donis exornet præ vera Religione? homines adeo Numinis amantes dono fidei ad salutem necessario privet, & donis non necessarijs afficiat?

186. Quoad Sextum Motivum observandum est primò ex Historia Ecclesiastica, quòd Religio nostra statim ab exordio suo vsque modo, infinitis pròp̄ modis oppugnata fuerit, non armis & persecutionibus duxata, sed etiam doctrinā contradicente, ita vt vix ullus articulus immunitus ab impugnatione evaserit: nunquam tamen ita convinci potuit Religio Catholica, vt ullum articulus mutaret, adeoque nunquam fuit ita convicta, vt se fallibilem esse fateri cogeretur, quin immò omnes adversarios suos tandem ita debellavit, vt planè supprimerentur, vel ad minimū aliquos articulos mutarent, adeoque ipsis se fallibles agnoscerent. Est autem penitus incredibile, à Deo permitti posse, vt vera Religio ita succumbat falso, vt à possessione Infalibilitatis vera dejiceretur, non autem falsa.

187. Observandum est secundò. Nullam sectam unquam exstitisse, quæ ex instituto & officio suo omnibus & singulis alijs sc̄tis se opposuerit doctrinā, & nunquam quietas subsisteret passa sit, sicut fecit nostra Religio; qui Zelus est vtique summè laudabilis, & si suscipiatur pro verā Religione, non potest non placere Deo. Est autem incredibile, Deum permittere potuisse, vt falsa Religio hunc Zelum constanter exerceret,

non

non item vera Religio: ergo evidenter credibile est, nostram Religionem esse veram, & omnibus alijs preferandam.

188. Quoad Septimum motivum observandum imprimis est, nullum esse efficacius motivum exterius & sensibile, ad aliquam veritatem persuadendam, quam miracula: hoc imprimis patet ex eo, quod quivis nostrum, si ad aliquid credendum deberet a Deo petere sensibilem aliquam testificationem, maximè peteret Miraculum, cuius rei plurima exempla exstant in S. Scriptura: deinde id ipsum constat ex effectu & evenitu: nam propter miracula, & quidem aliquando propter unicum, multa hominum millia converfa sunt, ut in die Pentecostes &c. Ratio autem est, quia cum Miracula superent vires naturæ, non possunt fieri nisi a Deo, qui falsum testificari non potest.

Observandum est Tertiò, quod licet Dæmon possit suis præstigijs imitari velle Miracula, non posse tamen prudenter cogitari, ea Miracula quæ defacto sunt in confirmationem nostræ Religionis, fieri a Dæmoni, & hoc quidem duas ob causas: prima est, quia ad Deum pertinerent, non permettere ea fieri a dæmoni pro falsa Religioni, si ipse nollet facere miracula pro vera Religioni, juxta dictum Christi: *si non fecissim signa, quæ nemo alijs fecit, peccatum Infidelitatis non haberent.* Et qui credebat in JESUM, hoc pro motivo reddiderunt. *Christus cum venerit, nunquid plura signa faciet, quam quæ hic facit?* Jo. 7. v. 31. Secunda causa est, qui dæmon per hæc Miracula nihil lucaretur, sed eandem jaeturam faceret, quam faceret, si a Deo patrarentur. Nemo enim credens ejusmodi miraculis imprudenter agit credendo: alioquin nec Deus posset miraculis obligare ad credendum: ergo etiam finiamus omnia falsa esse, qua videmus miraculis confirmari: esset adhuc idem meritum & eadem laus credentium, nec posset Deo hæc fides displicere.

189. Jam vero nulla Religio pro se allegat tam multa, gravia & fide digna Miracula, non solum in privato aliquo loco facta; sed integris Regnis notoria, accuratissime examinata, non solum transiunt, sed etiam stabilia, qualia pro se affert Religionis nostra, quæ adversarij non alter eludent, quam Judæi miracula Christi, adscribendo ea Principi dæmoniorum. Est autem hoc motivum ejusmodi, ut Gentiles illis maximè moveantur, vt quorum plurimi ex ignorantia vixerunt in errore suo; econtra vero illos, quos maximè movere deberent, non ita frequenter movent, nempe Sectarios, qui Evangelium admittunt, & in quo Christus disertis verbis Ecclesiæ sua promittit Virtutem miraculorum. *Signa autem, inquit, eos qui crediderint, hæc sequentur, in nomine meo* &c. Marci 8. v. 11. & alibi passim. Si ergo Miracula sunt signum, & quidem certè secundum veræ Religionis, sequitur, quod vbi deest hoc signum, ibi non sit vera Religio, & econtra,

vbi est vera Religio, ista signa inveniantur, & sunt hæc signa, ibi sit vera Religio. Tamen ergo adversarij ostendere in sua Religione credibilia signa fieri, quam in nostra, quod ne attentant quidem. Placet adjicere verba, *Agustini Tr. 24. in Jo. Interrogamus, inquit, quid Miracula, quid nobis loquuntur de Christo, hanc enim, si intelligantur lingua suam. Nam quia ip Christus Verbum Dei est, etiam factum Verbi venit nobis est.*

190. Octavum denique motivum, si nollet ponderetur, est sanc potenterissimum. Religio Christiana originem habuit ab homine cruci, & a discipulis illius, hominibus ex se simplicibus, ignobilibus, & penitus illiteratis, per hoc propagata est contranitentibus Regibus & Imperatoribus ad eam amplitudinem quam cernimus, immo quam propter nimiam amplitudinem ceterum possimus, vt pote toto terrarum orbe diffusa. Et quidem propagata est sine armis, sine bladitijs, non obstante doctrinæ sensibus adognante perfusa est viris sapientissimis. Hac item propagatio Religionis, talcum originem, talibus habentis, fieri non potuit sine Miraculculentis & frequentissimis: esset enim, ut sapienter adverterit S. Thomas, omnium excoquitationum miraculorum miraculum maximum, si haec cœversio sine miraculo facta esset.

Porrò hæc non possunt dici fuisse minuta falsa, præstigijs dæmonum facta, rur ob ratione paulò antè allatas, tam etiam ex eo capite, quæ moraliter impossibile fuisset, vt nullus ex omnibus illis, qui hæc miracula patrarent, & nihil minus ad tormenta trahi, atque extremis cruentibus affecti & sollicitati sunt ad abjurandum Religionem quam defendebant, vt, inquam nulli illorum fraudem aperuisset, cuius virque contra fuisserent. Si enim non fuerunt consciæ fraudis opis dæmoniacæ, non potuisset Deus permittre, vt ita a dæmoni illuderentur, aliosque possit deciperent.

In hac ergo mirabilissima propagatione nostra Religionis, per ipsas periculationes semper crescentis, quam nemo ignorat, qui inter Christianos vivit, reluent planè tanquam in effectu infallibili omnia prodigia, quæ ante hac patrarentur, vt proinde (quod bene notandum est) sapientibus non sit opus miracula non patriri, quia vident ea durare in effectu manifesti, perinde ac si perpetuò patrarentur. In illis autem Regnis, ad quæ Christiani nominis ammissione recenter pervenit, Deus hodieque non desinit facere Miracula ad illorum populorum conversionem sufficiens, donec etiam ibi fides proponatur eousque, vt novis Miraculis non sit opus.

Præter Motiva hucusque exposita, quæ possunt generaliter contra omnes fædas viumpari superfluit Quatuor speciales Notæ contra notissimam Sectarios, ex fundamentis communibus, quæ comprehenduntur in Symbolo Niceno, jacentem

nos credere in *Vnam, Sanctam, Catholicam, & Apostolicam Ecclesiam*. Has notas fuisissimè illustratas videre licet apud Controversistas.

CONTROVERSIA III.

Virum in Rusticis, pueris, alijsque simplibus, Motivum Credibilitatis consistat in aliquo Discerniculo supernaturali, supplete defectum Motivorum recensitorum.

§. I.

Refertur Sententia affirmans.

191. *R*atio dubitandi est; quia Rustici non pernent Motiva Credibilitatis haec tenuis relata, nisi quod audiant à suis parochis, ea dari. Porò quando Parochus illis proponit articulos definitos in Conciliis, Rustici non habent ullum modum naturalem investigandi, an Parochus loquatur conformiter Decretis Conciliorum, qui enim esset idoneus ad hoc investigandum, jam non veniret nomine simplicium, sed inter sagaciores numerandus esset, neque talis teneretur credere parochio præcisè, sed teneretur inquirere in motiva universaliora, qualia præcedente Controversia recensimus, & quae sunt incertabilia. Cum ergo rusticus scire possit, parochi auctoritatem non esse infallibilem, sed esse hominem qui falli & fallere possit, dubitatur an rusticus nihilominus in casu quo parochus defacto verum dicit, & rusticus teneretur credere, possit elicere, & defacto eliciat actum fidei infusa & supernaturalem, cuius motivum credibilitatis aliud non est, quam auctoritas Parochi seu Pastoris sui, confirmata ad hoc, ut tanquam Minister Dei & Ecclesie nomine suis oibis proponat articulos credendos: vel an præter hanc auctoritatem, utpote fallibilem, debeat intervenire aliquod supernaturale DISCERNICULUM, in casu quo parochus verum dicit, quod non interveniat in casu quo idem parochus falso dicit, & sic Rusticus possit discernere prepositionem veram à propositione falsa, eò quod hoc Discerniculum habeat prorsus eandem credibilitatem infallibilitatis & incertibilitatis, quam habent omnia motiva superius ponderata.

192. *S*ententia affirmantis auctor fuit, ut intelligo, P. Antonius Perez, si loquamur de hoc Discerniculo in genere, & præcindamus à diversis modis illud explicandi, quem secuti sunt Card. Pallavicinus c. 4. à n. 64. & P. Espanza q. 22. Ita tamen, ut tandem in ejus ultima declaratione nullus cum altero convenire, sed secundus primi, & tertius secundi reprobaret, & novum sibi persuaderet.

193. Primus itaque, P. Antonius Perez, suum Discerniculum ita construxit. Primò sup-

posuit, esse penitus impossibile naturaliter, quod in rebus obscüris intellectus non dubitet. Secundò dixit, esse verum Miraculum, quod credens res obscüras, credat sine dubitatione. Tertiò dixit, proposito articulo vero simul cum falso, rudem illum hominem experiri illicet in se, quod circa vnum, nempe circa verum, possit non dubitare, circa falso econtra experiri se non posse non dubitare. Quartò dixit, rusticum reperi & videre in conscientia sua obligationem credendi sine dubitatione articulum verum, v. g. Incarnationem Verbi, & simul, se non obligari ad credendum articulum falso, v. g. Incarnationem Spiritus Sancti, absque dubitatione, quia nullus obligatur ad impossibile. In hujus ergo interni Miraculi experientia constituit Perez suum Discerniculum.

194. *C*ardinalis Pallavicinus rejecto Discerniculo P. Antonij Perez, sub nomine Ingenuorum quorundam Recentiorum, aliud Discerniculum invenit. Dixit ergo hoc Discerniculum consistere in quadam apprehensione singulari & suprahumana, de qua dici possit: *Nec vox hominem sonat*. Hanc Pallavicini doctrinam aliqui deinde Recentiores magis declararunt, & dixerint, quod Rusticorum discerniculum consistat in Illuminatione quadam interna, qua de seipso dicit: *Ego sum vox Dei, inimitabilis à natura, & critifico te (hoc est rusticum) quod Parochus nunc verum dicat*. Hac illuminatio reflexè cognita habet eandem vim causandi Judicium credibilitatis, quam habent omnia motiva relata præcedente Controversiæ. Itaque per hanc illuminationem reflexè cognitam, determinatur intellectus Rustici ad formandum judicium evidens credibilitatis, quo judicat: *Dignum est credere, hanc illuminationem esse locutionem Dei certificantem de locutione parochi circa hunc articulum v. g. Incarnationis Verbi*. & sic illa interna Illuminatio habet rationem motivi credibilitatis, ut possit elici & imperari actus fidei, qui dicit. *Hac est locutio Dei, & non potest non esse locutio Dei*. Hac est Interpretatio Pallavicini, adhibita à quibusdam ingenuis Recentioribus, Collegis meis observandissimis, qui sub hujus Cardinalis umbra Discerniculum propagarunt, illudque pluribus illustrarunt, ac subtilibus argumentis, multum vtrè quam ejus Inventores, excoluerunt, ac plausibile fecerunt.

195. P. Martinus Espanza rejecto Discernicculo Cardinalis Pallavicini & Perezij, suum Discerniculum ponit extra credentem, in ipso Parochio, & articulo 13. sic exponit. Revocandum est, inquit, in memoriam, auctorem sufficientem propositionis credendorum, non solum debere esse missum à Deo mediare vel immediate, sed etiam loqui debere tanquam missum à Deo: adjungendum deinde est, locutionem & propositionem credendorum propriam Ministri missi à Deo, ut ab eo missi, esse supernaturalem extrinsecè quoad modum, quatenus oritur à fide supernaturali doctrinæ divinitus revelata, acceptata & approbata.

ab Ecclesia. Denique conferenda est locutio ista & propositio extrinsecè & quoad modum Supernaturalis, cum simili quoad entitatem locutione purè naturali etiam extrinsecè & quoad modum. Locutio purè naturalis gignit in audiente naturaliter bene disposito cognitionem conceptus naturalis, cui substituitur eadem locutio, quia est signum rerum ut substantium conceptus loquentis. Similiter ergo locutio extrinsecè & quoad modum supernaturalis, quia substituitur conceptui supernaturali loquentis, connexo essentialiter cum revelatione divina & approbatione Ecclesiae, gignere potest in audiente bene supernaturaliter disposito (cujusmodi dispositio habetur per lumen fidei, & infusionem Spiritus Sancti) cognitionem conceptus eius supernaturalis, qui est forma extrinseca, distinguens Veram Dei locutionem externam à falsa. Adeo ergo semper Discerniculum Veræ Dei locutionis a falsa, & propositionis sufficientis ab insufficiente, imperceptibile quidem naturaliter, viptore proprium idiomatis supernaturalis & elevati extrinsecè, perceptibile verò per supernaturalem illustrationem & instinctum Spiritus Sancti, quæ tamen ipsa Illuminatio & instinctus, nihil praestare posset in homine operante humano modo, si non præiret locutio & instrutio exterior, informansphantasiam, & dependenter ab illa pertrahens intellectum ad inspectionem NB. conceptionis interioriorum, præexistentis re ipsa in loquente. Ita P. Martinus Esparza. Exhibeo insuper aliam clariorēm hujus doctrinæ expositionem, quam concinnavit mira claritatis Hispanus, & dictavit ex eadem Cathedra Theologica, non ut sequeretur, sed ut acriter impugnaret. Dicunt ergo, inquit, hominem idiotam & rudem, cui à parocho proponitur articulus verus, & articulus falsus, v. g. Incarnatio Verbi & Incarnatio Spiritus Sancti, pertingere cognitione suā ad intimas usque Instrutoris sui cogitationes, & inter eas discernere, qualis sit cognitio supernaturalis & qualis naturalis; quod quia videtur mirabile, sic explicant, aut se explicare posse presumunt; dicunt igitur quod Instrutor loquitur ut missus à Deo, juxta illud: quomodo audient sine predicante? quomodo prædicabunt, nisi mittantur? qui autem loquitur ut missus, loquitur nomine alterius, scilicet mittentis: & qui loquitur nomine alterius, loquitur ea, quæ ab illo accepit dicenda: ergo si Instrutor ille loquitur nomine Dei, loquitur quæ à Deo accepit dicenda: atqui articulum falsum de Incarnato Spiritu S. non accepit à Deo dicendum, accepit tamen à Deo dicendum articulum verum de Incarnato Verbo: ergo cum proponit articulum falsum, non loquitur nomine Dei, neque ut missus à Deo, loquitur autem nomine Dei & ut à Deo missus tunc solum, cum proponit articulos veros: quodsi interroges, vnde nam cognoscat rudis ille homo, quod parocho suus, proponens Incarnationem Verbi, loquitur ut missus, & idem proponens Incarna-

tionem Spiritus S. loquatur ex proprio certe-
Respondent, quod sic ut locutio naturalis gessu
in audiente bene naturaliter disposito nocturno
conceptus naturalis, cui substituitur locutio ex-
terna, ita etiam locutio supernaturalis gessu
in audiente bene disposito supernaturaliter noctu-
mam conceptus supernaturalis, cui substituitur
locutio externa prædicationis, est tamen haec ex-
terna locutio supernaturalis extrinsecè, propter
supernaturalitatem conceptus cui substituitur.
Habet enim parocho supernaturalem fidem de
Verbo Incarnato, & eō usque pertingit cogni-
tus per instinctum Spiritus Sancti.

§. II.

Rejicitur Discerniculum P. Antonij Perez.

196. C

ardinalis Pallavicinus contra hoc dis-
cerniculum nūm. 3. relatum argumentat
prīmō & bene. Hac sententia dā anfām pro-
dicatoribus Hereticis confirmandi Seditio in
sua pertinacia. Cū enim illi dicant, se con-
dere super omnia, & quidem dicant ex anno
quandoquidem idem restarunt, & narrant
quād sunt ab fidem conversi, poterunt predi-
catores impij ita eos confirmare. Potestis credere
super omnia, ergo habetis veram fidem.

197. Hac argumentatio est optima, que
tenus ex absurdo quod sequeretur, inferim
cantiam illius Discerniculi. Verū spō ha-
meridiano clarius est, hoc argumentum tōtum
verbis, nullo mutato, procedere contra dis-
cerniculum Pallavicini. Nam in hujus sententiā
etiam repugnat aliquid credi super omnia & non
per veram fidem, & hoc provenit ab hujus auctō
Discerniculo, ut tradit in terminis loco cīma
qui sectarij ex animo dicunt, se omnia quā-
dū, credere super omnia: ergo poterunt in
sua pertinacia confirmari à prædicatoribus.
Prestis credere super omnia: (nam ita defacto credunt
ab actū autem ad potentiam valeat consequentia) ergo
habetis veram fidem, quia nihil potest credi super
omnia nisi per fidem veram, habentem numerum tam
locutionem divinam, quæ mereatur credi super omnia.
Major, & Minor & Consequentia est Pallavicini,
quod nemo qui ipsum legit, negaverit. Erat
hīt prima impugnatio Pallavicini, quam quidam
Moderni eum secuti non ignorarunt, sed dif-
fūlārunt.

198. Argumentatur Card. Pallavicini.
Vel hac experientia est patens, & discernit
(quippen? cum sit Discerniculum?) vel est
bigua & indiscernibilis: si primum, ergo dā
Miraculum perpetuum, communū & manifestum
experimur enim NB. in actibus fidei modum
lum credendi, quem nemo vnguam experit
circa vllum objectum naturale (subintellige al
hominem, in sententia Antonij Perez, abdoluit
enim falsum esse patet tum ex dictis super, nam
ex dicendis infra) Ex quo sequeretur valde im-
puniti, NB. meritum fidei nostræ, & posse nos dif-
fēre.

tenere articulos veros à falsis: in illis enim, & non in ipsis hanc potentiam experimur. Si secundum: ergo hæc experientia non præstat evidentiæ credibilitatem, quippe quæ debet esse pura ab omni ambiguitate, sicut est semper ultimum judicium credibilitatis.

199. Hoc argumentum intorqueret iterum in Pallavicinius discerniculum hoc modo. Vel Illuminatio tua, qua de se ipsa formaliter & reflexè dicit: ut explicant, qui Pallavicinius in hoc discerniculo secuti sunt (*Ego sum vox Dei per naturam, inimitabilis à natura certificans te de vera propria fatione parochi*) vel, inquam, dicit hoc evidenter, vel ambigue. Si primum: dabitur miraculum commune & manifestum, perpetuum; saltem in ruficis, & valde imminuetur meritum fidei, immo omni tolletur, quia dabitur evidenter in attestante. Si secundum: non poterit fundare judicium evidens credibilitatis, sicut per te sola auctoritas parochi non potest fundare, quia est ambigua & fallibilis. Respondebis: Illuminationem hoc non dicere per modum *Judicij*, sed per modum *Apprehensionis* sua si. Verum, si hoc responso sufficiens esset, eadem uti posset Antonius Perez. Ceterum hanc apprehensionem sua si. Chymaricam, infra ostendam.

200. Argumentatur Card. Pallavicinius 3. Potentia exercendi aliquem actum, non cadit sub evidenter experientiam, antequam ille actus exercetur: ergo non potest credibilitas confidere in tali experientia. Probatur antecedens. Habita experientia potentia ad actum, non est posibile Deum negare suum concursum ad ipsum actum: atque Deus potest negare suum concursum, quia talis concursus est novum beneficium saltem generale: ergo antequam velimus credere, non experimunt potentiæ supernaturalem credendi. In hoc argumento supponit Pallavicinius aliquid quæ mihi quidem vera yidentur, sed eludi possent, quare non immoror. Posset tamen argumentum in Pallavicinum intorqueri. Scenam experientia potentia infert Deo necessitatem concurrendi ad illum ipsum actum, nempe volitionem credendi cuius potentiam experimur, non minus infert Deo necessitatem concurrendi ad Volitionem credendi, quando pro priori signo nomicus in se deprehendit illam vocem Dei, jam supra explicatam: est enim impossibile, quod Deus alicui intus miraculose loquatur & clamet: *Ego sum vox Dei*, quin hoc ipso velit concurrere ad voluntatem credendi: ergo vel concursus ad voluntem credendi non est novum beneficium distinctum à beneficio talis locutionis, vel si hoc est absurdum, hoc ipsum absurdum incurrit Pallavicinus.

201. Argumentatur 4. Sicut ex aliquo errore possumus existimare verum id, quod est fallax; & probabile quod est improbabile, ita possumus existimare necessarium & infallibile id quod est fallibile, ac proinde credere super omnia id quod non meretur hujusmodi assensum. ergo

experiencia potentia ad credendum aliquid super omnia, hoc est, quod non possit se aliter habere, non est infallibile argumentum, quod actus illius potentia sit actus supernaturalis. Subiungit deinde Pallavicinius doctrinam notatum dignam: nempe quod etiam per inculpabilem errorem contingere possit, ut aliquid appareat esse locutio Dei & dignum creditu super omnia, hoc est, quod non possit non esse locutio Dei, & tamen revera non sit locutio Dei: quo casu dabitur voluntas supernaturalis & meritaria credendi, & tamen ipsa fides subsequens non erit supernaturalis, quia erit actus fallax. Hæc doctrina quæ est mihi verissima, deserta est ab ijsdem Recentioribus, ceteroquin sequacibus Discerniculi Pallavicini, qui docent non posse unquam permittri à Deo, ut detur apparentia digna creditu esse locutio Dei, quin revera Deus loquatur. Ulterius, ex tradita doctrina Pallavicini manifestè deducitur, omnem actum fidei etiam supernaturalem esse absolute conjungibilem cum formidine saltem imprudente; nam dum judico, rem non posse se aliter habere, possum adjicere hanc conditio nalem: nisi forte per errorem inculpabilem vel culpabilem fiat, ut hæc apparentia fallat: ergo absolute possum formidare an non talis error inter venerit, saltem imprudenter, ut explicabitur infra. Hinc ergo confirmabitur doctrina quam inferius tradam, nempe de conceptu omnis actus ob scuri, etiam actus fidei supernaturalis esse, quod fit conjungibilis cum formidine reflexa de hoc ipso prædicato: non posse se aliter habere.

Retuli hactenus argumenta Card. Pallavicini contra discerniculum P. Perez. Referam nunc argumenta Hispani illius, cuius jam semel iterumque mentionem feci, qua quidem impre fia non sunt, sed tamen sunt relata digna, quia continent sensum communem omnium fidelium.

202. Primum argumentum. Cùm totus dicendi modus fundetur in experientia illius miraculi, quod non possit credens dubitare, omnes omnino negabunt hanc experientiam (omnes vtique nullo affectu præoccupati), nam aliquos illam affirmare patet in persona quorundam sequacium P. Antonij Perez) in se: nullus omnium fidelium (secluso speciali gratia divina privilegio) experitur in se hanc impossibilitatem miraculosam dubitandi & formidandi. Immò. NB. si experientia standum est, potius experitur yntusquisque, quod quando vult, dubitat & formidat, saltem quod tanta est promptitudo intellectus ad dubitandum, ut si ipse velit, dubitaturus sit; ideo monetur & jubemur legibus divinis maximam adhibere curam ad cohibendos insurgentes dubitationis motus contra rationes fidei. Et certè o leum & operam perdunt hi Authores, cùm nobis persuadere volunt, & nos experiri, quod nullus nostrum sentit se experiri, & quod nullus experiat, quod nos sentimus nos experiri. Et hoc est primum argumentum contra P. Perez. circa quod

Observeo iterum, ab hoc Auctore clarè supponi, quòd actus fidei possit stare cum actuali formidine: nam P. Perez non docuit, quòd dum credimus, non possimus dubitare in sensu diviso, hoc enim esset tollere libertatem fidei: sed quòd non possimus dubitare in sensu composito; oppositum autem supponit auctor relati argumenti, tanquam conforme omnium experientiæ: vnde patet, nobiscum sentire hunc anctorem, quòd omnis assensus obscurus & liber, possit conjungi cum formidine, prout infra trademus.

203. Secundum argumentum. Ex hædoctrina Perezij infertur, quòd hereticus qui convertitur ad fidem Catholicam, per certam experientiam videret diversitatem sui assensus nunc veri & supernaturalis ab eo falso & errore quem deposituit. Visà autem hac experientiâ, & per experientiam hoc miraculo, nescio quomodo non videret clare veritatem nostræ fidei, & falsitatem erroris quem deposituit. Existimat ergo hic Recentior, quòd in sententia Perezij fides esset evidens in attestante, quia esset credenti evidens Deum ipso loqui per hoc miraculum, quòd experiatu evidentiæ metaphysicâ, se non posse dubitare circa objectum obscurum. Solum respondere posset P. Perez, non esse credenti evidens, quòd à solo Deo possit hoc impedimentum dubitationis provenire. Cæterum ad minimum est physicè evidens, vim dubitandi non posse ab illa causa secunda ne quidem à Dæmonे impediiri, sed à solo Deo subtrahente suum concursum.

204. Tertium argumentum. Non solum est falsum, quòd dum credimus experiamur nos non posse dubitare, sed etiam e contrario alterum Perezij assumptum est falsum, quòd nullus in rebus obscuris, atque propositis per motivum fallibile possit credere absque formidine, & quòd sit verum miraculisti credere rem obscuram absque formidine, & quòd requiratur per se virtus operans contra naturam, ideoque virtus omni naturâ superior ad credendum absque formidine rem obscuram. Hoc enim imprimis supponit omnino voluntariè. 1. est contra omnem experientiam. 2. est contra S. Thomam in quodlib. 6. q. 4. in C. (vbi S. Thomas ad longum dedit, quòd Certitudo adhæsionis non sit propria Virtutis fidei, & dicit, quòd non minus firmiter adhæreat hereticus articulis falsis quâm Catholicus veris) 4. est contra Aristotelem 7. Eth. citatum à S. Thoma, quòd dicat, aliquem æquali firmitate adhærere falsitati & veritati. 5. est contra S. Augustinum lib. de utilitate credendi c. 12. vbi hac habet elegantissima. *Quero, inquit, si, quod nescitur, credendum non est, quomodo serviant parentibus liberi, eosdem mutuâ dilectione diligent, quos parentes suos esse non credunt? non enim sciri vlo pacto potest, sed interpositâ matris auctoritate de patre creditur, de ipsa vero matre plerumque nec matri, sed obstetricibus, nutricibus, famulis.*

Nam cui filius potest furari, aliisque supponi, non potest decepta decipere? credimus tamen NB. quod in vlla dubitatione credimus, quod scire non possumus. Hæc S. Augustinus. Vnde dedit, Augustinum, sicut & S. Thomam, firmitatem fidei non in alio collocâsse, quâm in voluntate exclusione dubitationis conjungibili cum ipsa fide, & non in modo tendendi ipsius actus fidei, in quo collocant moderni assertores Dicerniculum, adeoque firmitatem & certitudinem fidei ex denominationem extrinsecam ab imperio voluntatis, excludente voluntariam formidinem.

205. Quartum argumentum. Quia illud principium verum est, evidens tamen non esset, ergo veritas illa, quæ dependeret ab principio, & probatur per istud principium, non potest esse evidens: atqui illud Dicerniculum fundatur in ista veritate (quam probavimus falsitatem) ergo illud Dicerniculum quod supatur inter verum & falsum articulum, non potest esse evidens & absque formidine cognitum, ut adversarij supponunt, principium obtemperare non potest terminare assensum absque formidine. Omitto duo alia argumenta ejusdem quorum unum consilium in sola incredibilis sententia Perezianæ, alterum coincidit fœtum argumento Pallavicini, sicut & alia quædam, ideo brevitas causâ non refero, nam eis non sufficiunt, nec illa sufficent.

§. III.

Dicerniculum Card. Pallavicini rj. citur.

206. Dicerniculum hoc internum credenti pugnauit P. Esparza duobus argumentis. Primum est. Si daretur hujusmodi dicerniculum internum sine externo, sequetur solus pro instruâctione fidelium, & pro conversione fidelium Verbum Dei scriptum, nec esse necessarios prædictores Verbi Dei, certè nullum fidei dicernim Ministrorum idoneorum ab invenienti & superfluere exteriorem fidei regulam infidilem. Si enim solus interior infinitus fidelis ad dignoscendam veram Dei revelationem fidelis & legitimam ejus propositionem ab illegitimo nullo ex parte rerum ipsarum existente externe, omnia exteriora sunt inutilia & superflua.

207. Respondent ad hoc argumentum quidam Recentiores, & quidem ad primum dicunt, nihil esse absurdum, in particulari causa illa quem ex Verbo Dei scripto, accedente tali infinitu interno credere. Sed contra. P. Esparza non virga causum extraordinarium & patet rem, sed ordinarium & quotidianum, ac frequentissimum, nempe de fide simplicium, qui plures sunt quâm docti penetrantes motiva universitatis Ecclesie; plures inquit sunt, qui non legere S. Scripturam, & Conciliorum Canones, quibus tamen, ne decipiatur suâ simplicitate.

prohibetur lectio Scripturarum, & jubentur credere parochio. Sed quare haec lectio prohibetur, si, dum legunt, habent illuminationem, quae illos certificat de sensu Verborum? an Scriptura est magis fallax quam parochus? vt ipsa prohibetur, & non prohibetur auditio parochi? Ad secundum & tertium Respondent, hanc illuminationem non infundi nisi precedente prædicatione per idoneos ministros facta, hoc est, per tales, qui loquuntur per notitiam derivatam à prima revelatione: cum enim haec illuminatione testifetur hanc esse loquaciam Dei à prima propagaram, non potest à Deo per hanc inspirationem loquente infundi, nisi revera propositio sit derivata. Sed contra. 1. Si haec est bona descriptio Ministri idonei, ad cuius prædicationem dependenter à revelatione præterita Deus infundit hujusmodi illuminationem, verissimum est quod dicit Espanza, nullum fore discrimen faciendum inter Ministros, utrum sint docti, an indocti, constituti ad prædicandum vel non consti-tuti, Catholici an Heretici, nam & isti loquuntur multis articulos dependenter à revelatione præterita, cur ergo tam severè prohibentur simplices accedere conciones hæreticorum, cum etiam ipsis loquentibus verum articulum, possint sperare illuminationem, loquentibus vero falso, non sit periculum talis illuminationis: dicent ergo: ego accedam securè & finè periculo seductionis, siue securè accederet ille, qui secum haberet verum sanctissimum & doctissimum ac fidelissimum, qui semper moneret, parochum jam verum, jam falso dicere: namquid Deus est sanctissimus, doctissimus, fidelissimus? iste me monebit quando parochus verum dicet, quando vero falso dicet, tacebit, hoc est, non loquetur mihi per illuminationem, & tunc ego non credam. Nihil ergo valeret haec responsio. Contra 2. Si haec responsio bona esset, sequeretur, quod possent auditores obligari ad credendum firmissime articulum verum, quem parochus narraret in hunc finem ut rejeceret, v.g. si Nestorianus hæreticus sic prædicaret: Ego quidem scio, in Ecclesia Romana credi, quod Verbum suum propriè incarnatum, & fandunt le in illo Jo. 1. *Verbum caro factum est.* sed falluntur. Nam illa verba intelligenda sunt de Unione durum Personarum per affectum. Ecce! ille parochus narraret verum articulum dependenter à revelatione præterita, ad ipsum derivata. ergo secundum horum RR. descriptio-nem loquitur ut minister idoneus: ergo infundetur illuminatione: ergo dabit obligatio credendi Verbum esse propriè incarnatum. cur non? an quia parochus non affirmat, sed negat? ca-re, ne hoc dicas, sic enim auctoritas parochi es-set mortuum formale immediatum partiale, quod tu negas.

Ad 4. respondent: etiam si huic homini, dum datur interior instinctus, non sit necessaria regula externa infallibilis pro tunc, quando ha-bet illuminationem rusticus, ut illuminationem

suam ipse sibi probet, est tamen necessaria toti Ecclesia, ne quilibet suum instinctum pro vera revelatione vendat. Sed contra. Quando di-cis: ne quilibet suum instinctum pro vera revelatione vendat: vel vis dicere: quod non licet quidem cuiilibet suum instinctum pro revelatione vendere, licet tamen aliquibus: vel vis dicere: quod nulli licet illum vendere. si dicas pri-mum: dic mihi quæso, quibusnam sit data li-cencia vendendi, & quibus non? an illis qui illum habuerunt? sed, quomodo cognoscet Jude-x Ecclesiasticus hunc habuisse, illum non ha-buisse, ut permittat illum vendere suum instinctum, non item hunc? nunquid & Jude-x habebit hujusmodi illuminationem Reflexam? si verò dicas, nulli licere eum vendere pro vera re-vlatione, & ideo esse necessariam Regulam ex-ternam, verissimum dicis; sed infero: ergo haec necessitas adhibendi Regulam externam adstrin-git rusticum, ut suam illuminationem solum sub hac conditione habeat pro locutione Dei, si ea fuerit conformis Regulae externæ: ergo quam-diū hanc non cognoscit, tamdiū non potest ab-soluto judicio credere esse locutionem Dei. ergo ejus assensus est conjungibilis cum formidine, ne fortè Ecclesia reprobet locutionem illam inter-nam. Non est ita, inquit isti RR. nam ru-sticus dum credit suæ illuminationi, virtualiter dicit: Quavis certus & certissimus sim, quod Ecclesia non possit contradicere hinc meæ inter-na locutioni divinæ, si tamen per impossibile contradiceret, ego me subjicerem Judicio Ec-clesiae potius, quam ut crederem meæ locutioni. Itane vero? hoc ne rusticus dicit virtualiter? Quomodo ergo verum est, quod isti RR. tam contentiosè defendant, quod locutio interna rusticæ ne tantillo quidem sit minoris certitudinis & infallibilitatis, quam est auctoritas Ecclesiae? si enim sunt omnimoda æqualis infallibilitatis, & merentur æqualissima firmatis assensum, & qui-dem firmitatis absolute, ut isti loquuntur, cur quæso vult rusticus in concurso contradictrio adhærere potius auctoritati Ecclesiae, quam im-mediata locutioni Dei? Deinde, quam laudabilis est haec observantia & obedientia, quam ru-sticus exhibet Ecclesiae, dicendo: cum certus sim, quod Ecclesia non possit contradicere meæ illuminationi, ideo meæ illuminationem illius judicio subjicio. perinde ac si religiosus aliquis obedientiam pro-mitteret, quia antecedenter certus est, quod Su-perior nihil posset velle, nisi quod ipsi maximè placuerit. Quin immò in hac adversariorum sententia potius virtualiter diceret hoc modo: cum certus sim, quod mea interna locutio divina sit, ideo non est mihi curandum quid dicat Ecclesia, cum ejus locutio certior esse non possit, nec possit meæ contradicere, nisi falso dicendo. quo jure adiges rusticum ad audiendam Ecclesiam, si memor sit, aut se esse dicat suæ internæ locu-tionis divinæ? Verum est ergo, quod in hac sententia vehementer enervetur, si non penitus tollitur

tollitur necessitas Regulae externae Infallibilis; & ideo non sine causa dixisse videtur P. Compton disp. 10. de Fide l. 3. per hanc illuminacionem anam præbeti Hæreticis, privatum suum spiritum mordicūs defendendi, cùm videant, tantundem ferè statui à Theologis in rudibus & indoctis. Et hac circa primum argumentum P. Esparza contra Pallavicinum.

208. Alterum argumentum est hoc. Si duæ res inter se comparantur, vt nihilo inter se differant, nullumque in se habeant Differencium, nullâ mentis illustratione, nullâ vi fieri potest, vt discernantur: id quod confirmatur exemplo. peritus enim metallorum potest discernere aurum ab aurichalco, & quodvis verum à quovis apparente ejus generis; quod non potest imperitus, quia inest auro vero aliquid, quod non inest auro adulterino: si verò nihil inest re ipsâ diversum, tam parum potest discernere peritus quâm imperitus: ergo si inter revelationem legitimam & illegitimam nullum sit ex parte objecti discrimen, non poterit vna ab altera discerni, per quamcumque illustrationem.

Ad hoc argumentum respondent illi ipsi R.R. Illustrationes ejusmodi internas experimentaliter longè aliter afficere hominem, quâm possint vlla naturales, ideo cùm sint immediatè subjectæ experientiæ, nos ex illis quas sentimus, colligere, adesse vocem Deo propriam, veluti audiремus aliquem intus dicentem: *Non vox hominem sonat.* & ideo tanquam ex signo extrinseco discernere nos propositionem veram à falso, quæ semper ex parte objecti sunt diversæ, cùm vna includat derivationem à prima veritate, altera verò non; quæ differentia non dignoscitur independenter ab instinctu interno, dignoscitur autem per illum ipsum, cùm sit vox quasi Dei (notetur hæc limitatio: *quasi Dei*: ergo non est essentialiter vox Dei, sed tantum quasi) mihi dicentis, quænam propositio parochi sit revera derivata. Addunt deinde, non improbabiliter etiam ex parte objecti diversum assignari posse. Est enim illuminatio hæc ejusmodi, vt quasi dicat: (en? iterum vnum quasi: non querimus quid quasi dicat: sed quid revera dicat) revelationem hanc esse divinam seu derivatam, offertur tibi à Deo specialiter te instruente. concipimus ergo per hanc apprehensionem & illustrationem Deum ut auctorem locutionis internæ, & potentem instruere per se sine strepitu verborum, per illapsum inimitabilem vlli creaturæ. Quodsi tibi (inquit & benè divinat) hoc non satisfaciat (ita est, nam paulò post ostendam hunc illapsum esse chymaricum,) non sumus nos meliores quâm S. Augustinus, qui tr. 40. in Jo. circa medium de tali interna locutione sicut ait. *Tamen nescio quid incorporaliter & spiritualiter facit in nobis Deus, quod nec sonus est, qui aurem percutiat, nec color &c. tamen aliquid est, quod sentire facile est, explicare impossibile est.* Ita illi, quibus discipulos suos & nos instruxerunt, quâ ratione possimus facilli-

mē respondere ad quascumque difficultates circa gratias prævenientes, aliosque actus supernaturales, nempe cùm vrgemur argumentis, discedum est: Apage cum ejusmodi: non teneat vltius respondere; non enim sumus medii S. Augustino, qui jam pro nobis respondit: *sentire facile est, explicare impossibile.* Quia S. Augustinus dixit verissima sunt. S. Joannes Borgia in vtero matris facile expertus est illuminatum, quâ Christum præsentem agnoscere, quid item explicet, quomodo ea facta sit; B. Franciscus Borgia quando venit in templum vbi afferatur est V. Sacramentum, sensit extraordinarii impulsum ad venerationem Eucharistia, quales non fuisse, quando non erat afferatum, & sic de infinitis alijs. Tales motus & impulsus exortos in cumstantijs in quibus non appetit vlla cauilla naturalis à qua proveniant, rectè per Regulam cernendi spiritus bonos à malis credunt fieri Deo; sed quomodo sicut, quibus modis ab alijs, an medio principio intrinseco, vel per concursum merè extrinsecum, an mediante bono Angelo, vel immediate à Deo, an beneficio ipsius cierum impressarum naturaliter acquisitum, vel potius beneficio infusarum sive per se sive per alios, hoc fane est impossibile explicare explanatione scientifica. Sed nunquid proposita non potest explicari, in quodnam objectum ferantur an sint iudicia affirmativa, vel merè aprobations? an delectent, vel perturbent? si haec possint explicari, quare ergo hujusmodi impulsus & illuminationes sunt exponenda Patribus spiritualibus? cur enim exponantur, si exponere est impossibile? Itaque, S. Augustinus tam hæc non fuit, vt negaret hæc prædicata, que cetera sub experientiam posse explicari, sed negavit quod se explicari, explanatione scientifica, modis cauillandi in nobis sine nobis has illuminations, adeo enim hoc est difficile, vt hodieque non de sint Theologi qui dicant, quod nos mere possit habeamus. Vno verbo. Prædicatum primum Supernaturalitatis non potest scientificè explicari, quia de Supernaturalitate quâ tali nullam habemus scientiam, vt dixit Card. de Lugo, & se notum est. Nihil ergo solidi (falso alienum iudicio) ad argumentum P. Esparza responderemus isti R.R. vt magis patebit ex sequentibus. Num ergo

209. Contra Differencium Pallavicini argumentor ego Primò. In illud deber fieri resolutione fidei, quod vltimò reddimus pro ratione, quare credamus v. g. Mysterium Incarnationis, atqui pro ratione vltima non reddimus aliquam Illustrationem tanquam motivum formale quod ergo nulla hujusmodi Illustratio est (de via operaria) motivum credibilitatis, seu motivum credendi. Major patet, qui enim dicis se aliquid credere, & non potest allegare motivum credendi, & quidem tale, quod prudenter commenda, convineat credere leviter & imprudenter. Non probatur. Quia si quis interrogat Iudeo

quare credit Incarnationem, responderet: quia adhuc credendum illuminor tali illuminatione, que dicit: se esse vocem Dei vel quasi, & parochum verum dixisse, cum dixit, Verbum esse incarnatum. Nunquid Iudeus rideret talem instructorem? Nunquid diceret: ego audivi tuum parochum hoc jam sapientem, sed nunquam expertus sum talen illuminationem. Et si rusticus replicaret: habuisti, sed jam es illius oblitus: nunquid Iudeus recte vigeret, & quereret, an & rusticus illius oblitus sit? si oblitus est, vnde scit se habuisse? si non est oblitus, quare Iudeus credit rusticu, se esse imbecilloris memoria?

210. Respondent quidam RR. Rusticum dum credit parocho, non se impendere, neque attendere ad illud motivum propter quod credit parochum verum dicere (& hoc est illuminatione) sed attendere potius ad id quod parochus dicit, nempe Incarnationem Verbi esse probatam tot Miracula, & tot Miracula non posse non esse locutionem Dei: hinc fit, vt quando ex rusticu queritur, quare credit incarnationem Verbi, statim respondeat id, in quo se maximè fundavit, nempe in miraculis afferis à parocho, sed non attendit, vnde habeat parochum verum dicere, dum dicit tot miracula existisse.

Sed contra. Si ergo Iudeus querat, vnde rusticus habeat, tot esse facta miracula, & parochum hoc verè dixisse? nunquid respondere debet rusticus: Ego me illi motivo non impendi, nec ad illud magnopere attendi. Sed vrgit Iudeus. Inepte, ad hoc debebas vnicè & maximè attendi, inde enim penderit veritas totius negotij, & obligatio credendi firmissimè: nam & ego audivi illum hac eadem dicentem, sed non credo illi: quodsi ego habuissim motivum illi credendi firmissimè, profectò ad hoc vel maximè attendissem, & bene memoriae impellissem, inde enim vnicè penderet salus mea.

Contra 2. Hoc est sanc Rusticos, & similes omnes arguere inexcusabilis socordia, quod nempe clamante parocho exterius, & clamante Deo (vel quasi) interius, attendant præcipue parocho, & non attendant præcipue Deo. Nunquid si vox de Cælo veniret, prout venit in Baptismo Christi, & in monte Thabor, quæ diceret: Attende Rustici, quidquid vobis dixerit Parochus, hoc ego olim revelavi. Nunquid, inquam, rusticci non attenderent huius vocis præcipue, sed statim illius obliviscerentur, & attenderent parocho? quis hoc dicat? An vox externa fortissimè moveat rusticos, & impellat ad se attendendam, & vox interna Dei quod substantiam supernaturam, non pariter immò magis impellat? Nunquid rusticus poterit dicere Deo: Clama fortius, vt non prevaleat sermo parochi? Sane si Deus vult auditi p̄a parocho, debet clamando vincere parochum: vult autem audiiri p̄a parocho, hoc est, vult suam auctoritatem pluris fieri quam parochi, quia vult suā auctoritate confirmare sermo-

nem parochi, vt tu doces: cur ergo non clamat fortius?

211. Argumentor 2. Si daretur hujusmodi Discerniculum internum inter locutionem veram & falsam parochi, deberemus hoc Discerniculum reflexè cognoscere, & advertere nos illud habere, illiusque deinde meminisse, sicut omnes illi constantissimè meminerunt suarum Visionum, raptuum & illustrationum, à quibus tanquam objectis formalibus & motivis vt quod, fuerunt permoti ad aliquid agendum, vel credendum: sic Joannes Baptista bene meminit illorum Verborum, quæ audivit dum Christum baptizavit. Sic S. Petrus bene meminit Visionis suprà relata. Sic Josephus bene meminit suorum somniorum, sicut & infiniti alii, quibus Deus per somnia voluit aliquid significare. Quando autem permisit Deus hujusmodi somniorum oblivionem, vt in Rege Pharaone, mansit tamen memoria somnij eatenus, quatenus in confuso recordabantur, se habuisse miraculosum somnum, & hoc Deus permisit, vt postea haberet occasionem exaltandi Josephum, quem misit, vt speciem somnij in memoriā revocaret. Subsumo: arqui Rusticorum nullus vñquam auditus est asslere, se hujusmodi Discerniculum expertum esse, & ab illo reflexè cognito tanquam motivo credibilitatis fuisse permotum, vt actum fidei firmissimum elicere, credendo Incarnationem propter tale Discerniculum, quod fallere nullo modo potest, nec à Deo permitti quin Deus loquatur, & quod ad movendum non minorem vim habuerit, quam si Rusticus millena miracula coram fieri spectasset. & si rusticus tale quid assereret, pro homine phanatico aut impostore communiter ab omnibus haberetur: ergo male dicitur, quod Rustici communiter & perpetuò habeant hujusmodi Discerniculum.

212. Respondent Adversarij, negando majorē, & dicunt, plurimis instantijs ostendi posse, quod plurimos actus internos eliciamus, quos tamen non deprehendimus reflexè nos habuisse 1. non semper recordarum auctoritatis v. g. Petri, ob quam credimus Paulum esse mortuum, & tamen eā moveamur, quando id credimus. 2. Conclusionis actus attingit objectum præmislarum, & tamen non deprehendimus reflexè nos illud attingere. 3. Judicium præticum semper est evidens, & tamen multi Casista negant illud semper adesse, quando peccamus. 4. in multis fidelibus non potest negari existisse fidem firmissimam, qui tamen dicunt se motos fuisse solā auctoritate humanā, quod tamen falsum est, quia fides firmissima debet habere Discerniculum veri a falso.

Contra 1. Hæc omnia exempla non sunt ad rem. Non primum & secundum, quia falsum est quod quando postea assentimur, non memores auctoritatis & motivi primò habiti, quod inquam ab illo tunc moveamur, sed determinamur ad ita judicandum à speciebus relictis ex prioribus

prioribus assensibus, & ab ipsis assensibus ita reflexè cognitis. vnde si ex tali quæreres: vnde scis Paulum esse mortuum? non quidem respondebit: quia Petrus dixit: ponitur enim hujus oblitus: sed, certò recordor me hoc pridem authenticè audivisse, licet nesciam à quo. Non Tertium. Quia nullus Casista vñquam dixit, nos nunquam tale Judicium habere & experiri, ac illius meminisse, sed, quòd putent nos quandoque peccare, quin illud habeamus, in quo falluntur, quia tunc non peccatur, quando illud non habetur. Præterea fatentur, adesse semper Judicium evidens, sed non nisi malitia in confuso, hoc autem sufficit ad salvandam experientiam; nam illud Judicium dari probatur ab ipsa experientia, nempe ex remorū conscientiæ, quem non possemus depone. Non quartum. quia falsum est, quòd illi habuerint, aut dicant se habuisse actum firmissimum in eo sensu, in quo discerniculari isti ponunt firmitatem, nempe intellectualem, incompositibilem cum omni formidine, & qualē non possumus habere circa objecta falsa, sed habuerunt & dicunt se habuisse firmissimum assensum firmitate adhæsivâ & affectivâ.

213. Contra 2. Sicur certissimum est, quòd aliorum actuum habitorum obliviscamur, ita etiam certissimum est, quòd non obliviscamur omnium, & statim, sed econtra plerumque si non diu, sātem aliquandiu recordamur; Rustici verò nunquam dicunt, se hujus Discerniculi recordari: deberent autem illius recordari, alioquin quale est Discerniculum? Si hoc discerniculum à Deo infunderetur, in eum vtique finem infunderetur, in quem finem parochus proponit articulos fidei, nempe vt deinceps rusticus haberet Regulam cognoscendi, quid credendum, quid non credendum sit. Ergo sicut rusticus debet postea, per se loquendo, posse meminisse propositionis parochi, ita etiam deberet posse meminisse locutionis divinæ, nam vna fine altera non est sufficiens Regula fidei.

Contra 3. Nemo, per se loquendo, statim obliviscitur contractum initorum, & promissorum à se factarum; nemo statim obliviscitur suorum Votorum & Juramentorum, quia nimis inducunt obligationem gravem aliquid agendi. atqui obligatio credendi est omnium gravissima; ergo si haec inducitur per Discerniculum à Deo infusum, debet ita infundi, vt per se loquendo rusticus illius non statim obliviscatur.

214. Contra 4. Et quero ex adversarijs, vnde habeant, quòd Discerniculum fuerit illuminatio pòius purè interna, quām externa, v. g. quām voces in aere formatæ, vt suprà dicebam? Nunquid ideo, quia ex hoc ipso quòd rusticus non meminerint illius, non potest rationabiliter dici, quòd fuerint audita tales voces, quia earum rusticus certò certius meminissent. Atqui ego hoc negabo, & dicam, quòd earum fuerint obli-
ti, & afferam pro me casus quos adversarij attu-

lerunt, faciānque hoc entymma. Dass plurimi actus, quorum non habemus memoriam ergo poterunt etiam illa voces ita fuisse patentes vt tamen non meminissent rustici? Cuius an ideo, quia audire hujusmodi voces est etiam solens? atqui non minus infolens est illuminatio supernaturalis, æquivalens in efficaciam vendi infinitis Miraculis, clamans (vel quod) esse vocem Deo propriam, inimitabilem à Natura esse specialem instructionem Dei &c. Sed quod opus pluribus in re clarissima?

215. Argumentor 3. Illustratio, in qua ponit Pallavicinus Discerniculum, est utique ad intellectualem: ergo debet posse assignari illud objectum: hoc non est locutio parochi secundum se spectata, nam haec etiam per actum Natura-lem potest representari, & representantur quād parochus falso dicit: ergo est aliquid aliud in hoc quod est: esse derivatam à locutione parochii Dei, hoc enim est objectum ipsius actus bellici, isti docent, & affirmatur propter ipsam illuminationem, tanquam propter motuum formæ quod vno se verbo, Parochum dicere verum, affirmari actu libero: Illuminatio autem illa Pallavicini non est actus liber, sed fit in nobis sine nobis ergo debet esse aliud illius objectum: atqui aliud potest assignari: ergo non datur illa distinctione qua sit Discerniculum locutionis verae olim de Incarnatione Verbi.

Respondent Recentiores, & explicant objectum illius Illuminationis, quòd nempe beat pro objecto seipsum, & præterea locutionem parochi vt derivatam à locutione præterea explicant, inquam, dicendo, quād illa Illuminatione dicat: Ego sum locutio Dei propria, inveniāta à Natura, certificans te, quād parochus nunc loquens locutione derivata à revelatione Dei immediata, olim de Incarnatione Verbi.

Contra. Vel hoc dicit illa Illuminatione nuntiativè & affirmativè, vel loquimur ut apparet sūa fūa, obscura, & libera, hoc est, quād non necessitatē ad assentium: neutrum dici potest: ergo non satisfacit data responsio.

Minguntur quoad primum membrum dupliciter, primum, quia tale judicium est evidens, ut ipso independens ab omni imperio voluntatis: atqui fides evadet evidens in attestante, qui non Veracitas quām locutio Dei est evidens. Secundò, quia sic possent in eodem intellectu coniungi & coexistere duo judicia contradicentia: nam isti RR. contra Pallavicinum docent, quod quis possit stante hac illuminatione, diffinire & dicere: Non datur locutio Dei de hac re, apud si simul daretur illuminatio dicens, se esse locutionem de hac re, darentur judicia contradicentia. Sed neque secundum dici potest, nempe quād illa Illuminatio sit mera apprehensio sūa respondet sui ipsius, hoc est, suadens assensum circa hanc esse locutionem Dei certificantem de Veritate locutionis parochi. Probatur. Si hac Illuminatione & locutio interna Dei est apprehensio sūa

circa hanc veritatem: *Ego sum locutio Dei*: hoc ipso hac Illuminatio non est objectum formale quod, ipsis actus fidei ad quem est apprehensio suaiva: hoc est contra adversarios, qui docent, hanc ipsam veritatem affirmari ab actu fidei. Sequela probatur. Apprehensio suaiva habet se ad suum objectum sicut se habet assensus quem suaderet, & solum differt in modo tendendi, vt omnes philosophi nōrunt: ergo sicut ipse assensus habet se respectu objecti solum ut *Quo*, & non ut *Quod*, hoc est, non est id quod affirmatur, sed est id quo affirmatur objectum distinctum, ita apprehensio suaiva debet se respectu sui objecti, cuius assensum suaderet, solum habere ut *Quo*, & non ut *Quid*. Patent hac omnia inductione manifesta per omnes apprehensiones suaivas: v.g. apprehensio suaiva, quod omnis mater diligit filium, non habet se ut motivum formale *Quod*, respectu assensus quo quis judicat, omnem matrem diligere filium, & sic de alijs, nec credo, quod philosopho vñquam venerit in mentem oppositum. Repugnat ergo quod Illuminatio illa adversariorum sit apprehensio suaiva circa seipsum & sicut propriam differentiam, sed quidquid de seipso diceret, diceret evidenter, evidētia metaphysica, non minus quam: se existere: se esse representationem intentionalem &c.

216. Confirmatur 1. Si hæc Illuminatio est objectum formale Motivum ut *Quod*, & immediatum ac ultimum (vt isti RR. docent) actus fidei, tunc actus fidei est actus evidens, nullo indigeno imperio, quia fieret per species proprias sui objecti: omnis autem assensus productus ab objecto immediate applicato, & per species proprias, est actus evidens, & independens ab omni imperio voluntatis, ut pater per inductionem omnium sententiam, & actuum nostrorum intentionum reflexè cognitorum per species proprias ipsorum actuum, seu per immediatum intentionum ipsorum actuum.

217. Confirmatur 2. Ipsa Illuminatio non cognoscit se per species alienas, vt ex terminis patet: ergo nec ab assensu fidei cognoscitur per species alienas, quia assensus fit per easdem species, per quas fit apprehensio suaiva. ergo repugnat talen assensum esse obscurum & liberum: nulla enim alia ratio assignari potest, vnde provenia evidētia aliorum actuum productorum per species proprias objecti, si species propriæ non habent vim caussandi evidētiam actus & determinandi potentiam ad assensum.

Confirmatur 3. Apprehensio intuitiva duorum predicatorum in eodem objecto, determinat intellectum ad assensum, & ad affirmandum vnum de altero: atqui hæc Illuminatio prout à RR. explicat, est apprehensio intuitiva duorum predicatorum ut inexistentium eadem objecto: ergo determinaret & raperet intellectum ad affirmandum vnum de altero. Minor probatur. Imprimis enim est apprehensio intuitiva sui ipsius, ut adversarii concedunt, & clarum est, non enim

fit per species alienas: deinde est apprehensio terminorum hujus totius propositionis, *ego sum locutio Dei propria, specialis instructio Dei, circa locutionem externam parochi &c.* ergo est apprehensio intuitiva duorum predicatorum ut inexistentium sibi ipsi: quid ergo, quæso, deest illi, quomodo nōriat & determinet intellectum, ad affirmandum totam illam propositionem, sicut apprehensio terminorum hujus propositionis: Totum est majus suā parte? Nec ego, nec alij quidquam invenire possumus.

218. Confirmatur 4. Omne judicium quod & quatenus reflectitur in seipsum, quoad hanc reflexionem est evidens: ergo etiam omnis apprehensio quatenus reflexa in seipsum, est etenus apprehensio evidens: atqui apprehensio evidens quæ evidens, rapit intellectum ad assensum: ergo si Illuminatio est reflexa in seipsum quoad hæc prædicata: *esse locutionem Deo propriam, & specialis instructio Dei*, erit evidens, & ad hoc affirmanda rapiet intellectum. Antecedens est omnium philosophorum, & patet ex eo, quia alioquin posset intellectus simul judicare contradictionia, vnum quidem per judicium actus de seipso, alterum per actum reflexum supra hoc judicium, si hoc posset esse obscurum. Consequētia probatur 1. Quia ratio probans judicium in se reflexum esse evidens, probat etiam de apprehensione, nempe quia non fit per species alienas, & quia est experientia seu notificatio experimentalis sui ipsius. Probatur 2. vel potius alijs terminis declaratur. Ideo Judicium reflexum quoad hanc reflexionem semper est evidens, quia per reflexionem actus cognoscitur à seipso, & in se, & non in ænigmate. atqui hæc eadem ratio procedit etiam de reflexione apprehensionis in se. Ergo &c. Propter hoc itaque argumentum cum suis confirmationibus, ego, (alijque ingeniosi Magistri, quibus illud examinandum subjeci) semper existimavi, Illuminationem Pallavicini, prout explicata est à quibusdam Modernis, quos solos scio fuisse secutos Pallavicini discerniculum, esse Chymicam, nec credo Pallavicini mentem talem fuisse, qualisunque tandem illa fuerit.

219. Argumentor nunc 4. Per hanc Illuminationem amittit Propositio Ecclesiæ facta per parochum, rationem locutionis divinæ: consequens est contra Scripturam, & contra id quod hi ipsi Recentiores docent: ergo & id ex quo sequitur. Sequelam adversarij videntur admisisse, quando dixerunt, Propositionem parochi esse tantum denominativè locutionem Dei. sed probatur facile: quia sola Illuminatio interna est secundum adversarios locutio Dei essentialis respectu Rustici; atqui propositio parochi non est pars constitutiva Illuminationis: ergo nec est pars constitutiva locutionis divinae quæ moveret rusticum. Minor probatur. Quia Scriptura de omnibus Ministris nomine Dei loquentibus dicit: *qui vos audit me audit*. atqui, vt ipsi metu adversarij docent (verba supra retulimus) parochus loquens

Aaa

locutione

locutione derivata à prima revelatione, loquitur nōmīne Dei: ergo qui illum audit, Deum audit. Sed non audiret Deum in parocho, si locutio parochi non esset pars constitutiva locutionis divīna: ergo est pars constitutiva locutionis divīna etiam respectu rusticī. Retulī etiam suprā verba S. Thomā, hocipsum dicentis. Vnde, & meo, & aliorum iudicio, Recentiores isti doctrinæ consequentiam in hoc puncō deseruerunt, immō contradicitoria asseruerunt.

Confirmatur argumentum. Istā Illuminatione concipitur à Rustico Deus ut auctor locutionis internæ, & potens instruire per se sine strepitu verborum, per illapsum inimitabilem omni creature, ita habent adversarij in terminis, atqui propositio Ecclesīa facta per parochum, ita cum strepitu verborum: ergo non est pars illius locutionis, quā Deus instruit rusticum.

Dices: Non esse quidem partem locutionis divīna quā Deus instruit rusticum circa veritatem propositionis parochianæ, esse tamen partem locutionis quā rusticus moveret vltēriū ad credendum Verbum esse incarnatum. Sed contra. Hac ratione posset & deberet dici, quod etiam locutio P̄syci posset esse pars locutionis divīna, si nempe Illuminatio diceret, verum est, quod p̄sycus dicit: & p̄sycus dicens: Verbum est incarnatum. Sicut ergo non moveret auctoritas p̄syci, ita nec moveret auctoritas parochi, & perinde esset, etiam si esset homo mendacissimus. Immō rusticus posset parochum confirmare in fide, & illi dicere: Ego certus sum, quod verum sit id quod tu dicas, non quia me movera Veracitas, sed, quia Deus mihi hoc de te dixit: quare, si tu credas sive non, ego tamen certus sum de Incarnatione. Itaque Missio parochi, ejusque Ministerium nullo modo esset pars, sed sola vox materialis, immō nec hæc necessariō esset: quia Illuminatio diceret: Verbum est Incarnatum, sicut dixit Parochus: & sic locutio parochi esset merum objectum materiale, sicut ipsum Verbum incarnatum.

220. Argumentor 5. Adversarij in sua explicatione Discerniculi incident in explicationem Criticij seu Spiritū privati, quem heretici prætendunt: ergo ab ea est abstinendum. Antecedens probo. Per illorū Illuminationem homo ita disponit, vt non tantum cognoscat in actu exercito, quod hic instinctus sit a Spiritu S. sed etiam in actu Signato, vt certus sit, quod infallibiliter bene judicet, dum reflexe dicit esse verum, & non tantum apparentem instinctum Spiritū Sancti: atqui hoc modo heretici explicant suum Spiritū privatum: Ergo &c. Minor est adversiorum in terminis. Major probatur. Ad hanc Illuminationem debet sequi Judicium credibilitatis evidens, dicens, quod omnia motiva contraria, hoc est, siadentia illam illuminationem non esse locutionem divinam, sint inæstimabilia: item quod honestum atque obligato-

rium sit judicare esse verum instinctum Deo, ergo per illam illuminationem ita dispositus rusticus, vt etiam in actu signato dicere possit, se infallibiliter bene judicare, dum dicit, hunc instinctum esse à Deo.

Solvemus nunc argumenta quibus propositum Pallavicinus. alia, que RR. mei Collegi suprā commendati superaddiderunt, solvemus acturi de Firmitate fidei; & aliqua jam supersoluta sunt.

Objicit ergo primò S. Thomā ad 22. q. 2. a. 3. vbi de illo qui credit, sic habet: *Iudicat auctoritate divina doctrina miraculis confirmata quod plus est interior instinctus Dei moventur, id est leviter credit.* Ergo secundū S. Thomā instans Deus Dei movens ad credendum, est motu male quod. *Id est.* Nego Consequentiam, & dico, hunc locum non recte adduci pro Discerniculo, sicut non recte idem Cardinalis adduxit plus loca S. Thomā & Scoti, ad persuadendum heterodoxis, ipsos itare pro tentatione sua de actione liberi Dei, existentibus quidem ab aeterno, id nec identificatis cum aliquo cœato, nec conliquo increato, adeoque in confinibus vitium. Ostendo rem ita se habere.

221. Si S. Thomas esset intelligendus in Discerniculo objectivo, & hujusmodi illuminatione, sequeretur 1. hoc Discerniculum in omnibus fidelibus requiri ultra motiva externa credibilitatis, quod est contra ipsum Pallavicinum sequela patet, nam S. Thomas requirit instinctum ultra miracula & doctrinam Ecclesie, & quatenus in omnibus credentibus. Sequeretur 2. Quod plus est tribuendum Discerniculo quam auctoritate Ecclesie: dicit enim: *quod plus est, hoc autem est contra hunc ipsum auctorem, nam posset sine errore dici, quia Rusticus obediens paratus potius sequi auctoritatem Ecclesie, quam Regulam externam & universalem.* Sequitur 3. Omnem eum leviter credere, qui credere in Discerniculo, nam S. Thomas ideo requirit instinctum, vt quis non leviter credit: *atque hoc est falsum & contra ipsos adversarios: nam ipsi non faciuntur, quod parocho proponere omnium falsum, teneantur rusticī velle credere, falsum fide humana, immō quantum in eis est, conari credere fide divinā, hoc est, teneantur credere, parochum loqui nomine Dei, & locutio derivata à Dei prima revelatione, & ralem voluntatem esse supernaturalem ac meritoriam, atque hoc modo non credit leviter: & tamen credere in fine Discerniculo: ergo falsum est, quod non habet Discerniculum, leviter credit.* Ergo S. Thomas non loquitur de Discerniculo ob ob. &c. Quis ergo est Sensus Sancti Thomae Clarissimus. Quis enim dicitur leviter credere ille, qui non examinatis motiva credere, nec agniti honestate credendi, adeoque hoc omni dictamine prudentia, credit, vt ergo quis non leviter credit, requiritur. Judicium

pendentia, seu Judicium credibilitatis, proponens obligacionem, & honestatem credendi. hoc fit per ultinatum Spiritus Sancti, nempe per primam Gratiam & auxilium supernaturale, ut omnes dominus: ergo de hoc locutus est S. Thomas: atque qui hoc non est discerniculum objectum, ergo S. Thomas nihil locutus est pro discerniculo objectivo. Nescio quid clarius dici possit. Itaque illo loco resolvit S. Thomas fidem duplaci resolutione, vna in Motivum formale, nempe in auctoritatem Ecclesie & Miraculorum, altera in suam Causam efficientem, nempe in interiorem instinctum Dei. Ita S. Thomam interpretatur Angonius, & apud eundem Bannez, nostrum Theologum. Hinc redditur idonea, nobisque favens ratio, cur dixerit S. Thomas, *quod plus est.* Nam, ut supra notavimus, motiva credibilitatis fidei sunt cognoscibilia actu Naturali, qui tamen non disponeret ad actum fidei supernaturalem: quare supernaturalitas fidei resolvitur in lumen supernaturale, tanquam causam efficientem.

222. Objicit Pallavicinus 2. autoritatem S. Augustini, sed cum aliqua formidine, dicens ut sententia favere S. Patrem 11. Confess. c. 3. sed verba non refert, & merito, quia nihil favent.

Desiderat in illo loco S. Augustinus instructionem circa modum quem Deus observavit in creatione mundi, quem Moyses in sua Genesi non fuisse expressum. In hunc finem in fine capituli 3. institutum ad Deum preces, pro hujus veritatis scientia, & sic adornat preces suas. Si Moyses adhuc preces sibi esset, rogarem illum & obsecrarem, ut mihi declararet. Verum (subiungit) si illud mihi hebreum declararet, quid prodiceret? quia non intelligerem illum. Quidli latinè: intelligerem illum quidem, sed non propterea NB. scientiam modum illum creationis, quare? quia esset authoritas merè humana. Quid jam porrò? Infatius Augustinus, quod Deus tunc illi interius loqueretur, & certificaret de locutione Moysis? nihil horum, sed facit hypothesis. Etiam si tunc scirem, non à Moysi hanc scientiam haberem, sed à Deo interius me docente. Hinc infert in fine cap. Ergo cum non possem hoc doceri à quocum, nisi à Deo id mihi revelante, & quidem immediatè, eò quod toti Ecclesiae non sit revelatum eo modo, quo ego scire desidero, sed opus sit revelatione & instructione speciali & privatâ, ideo incipit invocare Deum, ut ipsum hanc veritatem edocet. Ex his paret, S. Augustinum non fuisse locutum in illa hypothesi (in qua se fundant adversarii) de fide libera, sed de Scientia, vel falso de evidentiâ in attestante, non quidem, quod absoluè dixerit, se eam accepturum fuisse ad presentiam Moysis, sed loquitur conditionatè: si tunc acquisivisset scientiam, ea debuisset utique miraculose infundi à Deo.

Sed, demus S. Augustinum locutum fuisse de fide, hoc nihil favet Pallavicino. Quarto enim, an S. Augustinus fuerit tunc unus ex Rusti-

cis aliisque Simplicibus, pro quibus excogitatum est Discerniculum? non utique. Ergo non loquitur de Discerniculo Adversariorum. Ratio est, quia qui non est rudis & simplex, non tenetur credere vni homini aliquid affirmanti esse à Deo revelatum, si nihil aliud accedit, sicut tenetur credere rusticus suo parocho: quare ut S. Augustinus haberet motivum credendi proportionatum homini tam sagaci, debuisset utique esse motivum altioris ordinis quam vni hominis, & aequalis apparentia cum motivis credibilitatis totius Ecclesiae. Vides ergo, quam impertinenter fuerit introductus S. Augustinus in persona Rusticorum.

223. Objicit Pallavicinus 3. Nisi admittatur Discerniculum, quod habeat ex essentiali predicato esse locutionem divinam, non potest explicari, quomodo omnis qui non credit, quando credere deberet, faciat Deum mendacem: at qui hoc est necesse, quia hoc dicit Scriptura 1. Jo. 5. Ergo &c. Ad hoc argumentum abunde respondum est superius cap. I. Contr. 4. à n. 8.

§. IV.

Discerniculum P. Martini Esparza rejectum.

REjeci hujus auctoris Discerniculum anno hujus seculi 54. hoc est, illo ipso anno quo primò illud tradiderat ex Cathedra Theologica Romæ, unde ad me transmisla sunt, quæ dictaverat. Octennio post, cum jam illud typus vulgasset, iterum rejeci. Nunc autem anno hujus seculi 67. accepi Româ ejusdem refutationem accuratam ab eodem P. Hispano dictatam, cuius argumenta contra P. Ant. Perez retuli supra §. 2. Et quamvis hujus Recentioris argumenta coincident cum meis, malo tamen ea illius quam meis verbis referre, paucis immutatis, addendo subinde aliqua de meo.

224. Relato itaque discursu P. Esparza, quo suum discerniculum declarat, ijs verbis quæ supra recitavi, subiungit laudatus Recentior. *Totus hic discrusus, nullo exterius impellente corruit:* hujus rei sex rationes affert. Prima, quia incredibile videtur, & est, quod rusticus credens loquente parocho, cognoscat, & cognoscendo pertingat eò, quod fides adulta sui parochi non pertingit, & quod parochus utrumque articulum, hoc est, tam verum quam falsum credit in casu quo utrumque proponit, rusticus vero verum à falso statim posuit discernere. Et quod incredibilis est, rusticus videat fidem parochi veram aliam, aliam falsam, aliam Naturalem fictam à proprio cerebro, aliam supernaturalem infusam, infinitam à Spiritu S. parochus autem suam ipsius fidem veram à falsa, supernaturalem à naturali discernere non valeat. Hoc est primum argumentum hujus R. qui deinde quædam addit, quæ vim crisis potius habent quam argumenti.

Aaa 2

Ego

Ego solū addo, commodiūs, & rusticis favorabiliūs dicturum fuisse P. Eſparza, quod Deus illuminet rusticum immediatē circa ipsam locutionem divinam aetivam, quām circa fidem internam predicatoris; cū enim parochus loquatur nomine Dei, ejus voces aequū subſtituntur conceptui Dei, quām parochi: majus autem commodum inde haberent rusticī, quia motivum universaliū: quidū enim parochus dum loquitur, nullum habeat conceptum supernaturale; quidū suam concionem recitat ex memoria, nullā factā reflexione aut aſſensu ad ea quā loquitur? nunquid tunc rusticis deerrit motivum credendi? deerrit quidē secundūm P. Eſparzam, non deſſet autem, si illuminatio fieret immediatē circa conceptum Dei, aut illius qui primus à Deo Mysterium accepit, & creditit.

225. Secundūm argumentum. Arcana cordis nostri non ſolent de lege ordinaria manifestari alijs: atqui conceptus parochi est inter Arcana cordis: ergo non manifestatur rusticō. Respondent, parochum in hauc manifestationem conſentire, & ſic tolli arcanū. Sed contra: ſi hoc ſufficeret, tunc talis manifestatio non eſſet Miraculosa, ſed conaturalis, ſicut doceret de locutione Angelorum: ergo quivis noſtrūm poſter alteri immediate inſpicendum exhibere ſuum internū conceptum, non eſt ergo in potestate hominiū tollere hoc modo arcanū ſuorum aetūm; ſed ſolū, ut cognoscantur in effectibus, quales ſunt Voces, qua proinde ſunt motivum iudicandi, addeſe talem conceptum: hoc autem motivum eſt fallibile, nec aptum manifestare diſcriberem inter aetūm naturalē & supernaturale.

226. Tertium argumentum. Ex principijs P. Eſparza ſequitur, dicendum eſſe, quod qui liber legens S. Scripturam, certificetur de vero ſenu Scripturæ, per inſtinctum Spiritus Sancti, quatenus Deus illuminaret intellectum legentis, ut videat in particulaři conceptum verū & supernaturale quem habuit Scriptor Canonicus dum ſcripsit; quia non minus Scripturæ ſubſtituuntur loco conceptuum quām verba: ideoque quilibet fidelis, juxta illud, quod etiam adverſarij pro ſe citant, ſpiritualis iudicat omnia, per inſtinctum Spiritus S. diſcerneret verūm intellectum à falſo omnium S. Scripturæ verborum, quod per ſe eſt absurdum. Addo ego 1. & mirè favens errori haereticorum circa ſpiritum ſuum privatūm. Addo 2. quod rusticus poſter diſcernere, in quo ſenu parochus aut Scriptor Canonicus verba protulifer, in caſu quo verba ſunt aequivoca, dupli- cem ſenſum habentia; nam conceptus non eſt aequivocus. Hoc ipsum contra Diſcerniculum Pallavicini vrgeri poſteſt. Hinc iterum manifeste ſequitur, quod Verba ipſa non eſſent aliud quām mera conditio, quā poſta placet Deo talem illuminationem immittere.

227. Quartum argumentum hujus R. nihil reipsā diſſertat a primo, & ideo illud non reſero.

Quintum argumentum, & meo iudicio primum, eſt, retorquendo fundaſmentum feſtum adverſarij quo vtitur, quando dicit: Si locutio naturalis in audiēte bene naturaliter poſto, generat notitiam conceptus naturalis loquens, ita locutio ſupernaturalis, quām ſupernaturalis tantum quoad modum, genere audiēte bene ſupernaturaliter diſpoſito, notitiam conceptus ſupernaturalis loquens. Hoc, inquam, retorquet ab hoc Recenſio moſis Locutio naturalis, quia ex ſe non poſtis procedere à cognitione certa quām incerta, ſed poſtis à clara quām obscura loquens, non potius generare in audiēte, quantumcunque naturaliter bene diſpoſito, notitiam conceptus poſtis, quām non certi, poſtis clari quām obſcuri, ſi locutio naturalis parochi ſecundūm ſe con- vertitur poſtis cum conceptu ſupernaturali, quām naturali, quia non perit ſecundūm ſe poſtis procedere à ſupernaturali quām à naturali, inſo- miſi aliquam particulatam affinitatem per- dependentiam habet ab altera harum ratione, poſtis per ſe ſupponit cognitionem naturali ſibi proportionatam, quām ſupernaturali, in- poſtis audiētem quantumcunque ſit bene illu- ſitus ſupernaturali lumine, deducere in notitiam conceptus ſupernaturalis poſtis quām naturali praecedentis in mente parochi loquens. Per hāc conſequentia, quia lumen naturale audiēte non eſt minūs aptum ad attingendam certitudinem & evidētiam naturalēm praecedentem in mente loquens, quām lumen ſupernaturalēm iuſdem audiēti ad attingendam ſupernaturalēm certitudinem conceptus praecedentem in mente loquens. atqui per lumen naturale quantumvis pre- sumum, non poſtis audiēti cognoscere modis cognitione conceptum loquens eſt poſtis certum quām incertum, evidētum quām inewidētum, mediatum quām immediatum: ergo per lumen ſupernaturalē non poſtis audiēti media ſi locutio exterñā, que ſecundūm ſe eſt purē naturali, cognoscere conceptum praecedentem in mente loquens quām naturali, eum quā talem immediatē attingendo.

228. Ego paulo aliter diſcurſum & funda- mentum P. Eſparza retorſi & retorquo meo ap- bando, quod ſi quid virium habet, prober po- me ſententia, inſta tradenda, nempe ad hoc ut detur in homine ſupernaturaliter bene diſpoſito, actus fidei ſupernaturalis quoad ſubſtantiam, ma- eſte noceſſe à tali actu attingi immediatē & in ſe objeſtum ſupernaturalē quoad ſubſtantiam & in- trinſecē, ſed ſufficeret, ſi objeſtum immediatē attractum ſit ſupernaturalē quoad modum & ex- trinſecē. Probo. Nam ſicut in homine na- raliter bene diſpoſito, locutio purē naturali, que

est substituta conceptui naturali, non cauſat cognitionem naturalem in audiēte, quae immēdiatē & in ſe attingat actum naturalem existentem in loquente, ſed tantum mediatē, attingendo nimium iſam locutionem purē naturalem, & in hac tanquam in ſigno ad placitum actum internum, ita cognitio qua cauſatur in audiēte à locutione quoad modum supernaturali, non attinger immēdiatē & in ſe actum internum loquente supernaturalem, ſed attinget tantum locutionem, & in hac tanquam in ſigno actum internum, in hoc enim debent eſſe pares, alioquin nulla valet conſequentia ab uno ad alterum. Subſumo: atqui locutio tantum supernaturalis quoad modum, hoc eſt substituta conceptui supernaturali, poterit per P. Eſparza in audiēte supernaturali diſpoſitio cauſare conceptum supernaturalem quoad ſubſtantiam, ergo poterit dari actus supernaturali fidei, Deo ſic determinante propter diſpoſitionem supernaturalem, qui objeſtum immediate attacatum ſit supernaturale quoad ſubſtantiam, ſed ſufficit eſſe quoad modum. & ſic ruit torum adiſcium Discerniculi.

§. V.

Qualia motiva credibilitatis ſufficientiſſimoribus ad credendum fidei infuſa.

29. Oſquam rejecimus Discerniculum articuli veri à falſo, videndum nunc eſt, quale motiua credibilitatis ſufficiat in ſimplicibus, ut poſſint credere fidei ſalutari. Itaque

DICO 1. Reſpečtu ſimplicium ſufficientiua motiua credibilitatis ad hoc ut rufiſci obligeat ad imperandum aſſentum fidei, qua motiua non ſufficiat ad obligandum hominem ſagaciorem. Reſentiores vocant haec motiua credibilitatis *reſiſtiva*, hoc eſt, qua tantum ſimplicibus ſufficiunt, qui non poſſunt penetrare motiua credibilitatis viuernalia, ſuperius §. 1. expenſa. Concluſio eſt communissima omnium, etiam qui deſendunt Discerniculum. Fatentur enim, quod parocho etiam falſum proponente, rufiſci obligeant credere: atqui tunc non habent niſi motiua credibilitatis reſpečtiva, nempe auctoritatē parochi, quem prudenter diſcent loqui nomine Dei, eo quod ſit illis propositus paſtor in ſpiritualibus, & iſis non liecat ejus fidelitatem, doctriṇam, ac auctoritatē impugnare: ergo ſicut tenentur eum audire, ita tenentur ei credere, quamdiu non habent probabilem rationem dubitandi de illius doctriṇa. Quod verò hujusmodi auctoritas non ſufficiat ad obligandum ſagaciorem, patet inde; quia ſagaciior potius tenet non eſſe contentus loquela parochi, ſed examinare ſenſum totius Ecclesiæ, ejusque Definitionem, & huic ſoli debet adhaerere, quam agnoscit gubernari inſallibilis aſſentia ſpiritus Sancti, quidquid dicant parochi quoad dogmata fidei.

A a a 3

credibilitatis

Dubium incidens, an repugnet Adumbratum supernaturalem versari circa Objectum Naturale.

233. DICO, non solum non repugnare, sed factio tales existisse. Secundum membrum est S. Thomae 3, p. q. 11. art. 1. in C. & ad 1. & art. 4. in C. Vbi agens S. Thomas de Scientia per se infusa Christi, docet imprimis, quod in illa Christi per hanc Scientiam non solum cognovit omnia illa, quae per revelationem divinam hominibus innotescunt, & alia supernaturalia pertinientia sive ad donum Sapientiae, sive ad finem prophetiae, sive ad quocunque donum dignitatis S. sed etiam NB. quod cognoverit, quae ab homine cognosci possunt per virtutem intelligentiae intellectus agentis: subtilissimo: atque illae sunt objecta naturalia, & cognoscibilia per animam naturales; & actus Scientiae infusa sunt quae substantiam supernaturales: Ergo &c. Deinde ad 2. ait: quod anima Christi per Scientiam infusam potuerit cognoscere substantias separatas per modum NB. quo cognoscit anima separata. Vltimo loco docet in terminis, quod hanc Scientiam infusa fuerit quidem perfectior & excellenter Scientiam naturali Angelorum, si consideremus secundum causam influentem, quia nemo nisi quoad substantiam supernaturalem, de cetero sicut inferiorem Scientiam naturali Angelorum NB. quantum ad modum cognoscendi, qui est natura animae humanae. Ergo secundum S. Thomas supernaturalis potest desumti vnicè à principio. Ex Scholasticis tenent hanc sententiam imprimi P. Suarez, qui lib. 2. de gratia c. 11. n. 30. aperte non repugnare actus naturales & supernaturales ferri ad eadem objecta & motiva. Per rea eandem sententiam teste Lugone teneat plures antiquos non pauci ex Recentioribus, qui apud ipsum citati videnti possunt dist. 9. de f. 1. ij sunt Conink, Granadus, Molina, & alii apud Turrianum, quibus postea accesserunt Valentini Herize, Ripalda, de Quiros, Arriaga, Oviedo. Probavi Conclusionem Contr. 1. proemiali, ut ostendam, quod in sententia contraria primus actus supernaturalis, qui communiter & de via ordinaria habetur in ordine ad elicendum actum fidei, non esset donum indebitum, distinctum à dono prædicationis & miraculorum, si non posset circa illud ipsum objectum (quod tantum est supernaturale quod modum) dari actus naturalis, est hinc de novo repetendum.

234. Ex ibidem dictis redditur ratio à priori. Nam actui versanti circa objectum immobilem naturale, potest inesse primum predicatum Supernaturalitatem, ibidem expositum; tempore ordinatio ad finem vltimum supernaturalem. Hanc vnicam rationem assignat S. Thomas 1. q. 63. 4. 3. in C. quare homini debeat in finibus virtutes morales, & non tantum Theologicas, sed formalibus.

formalibus verbis. Respondeo dicendum, quod operari effectus esse suis causis & principiis proportionatos: omnes autem Virtutes tam intellectuales quam morales: quae ex nostris actibus acquirantur, procedunt ex quibusdam naturalibus principiis in nobis pra-existentibus, loco quorum conferuntur nobis a Deo virtutes Theologica, quibus N.B. ordinamus ad finem supernaturalem. Vnde oportet, quod his etiam virtutibus Theologicas proportionaliter respondeant alii habentes divinitatis causas in nobis, qui sic se habent ad virtutes Theologicas, sicut se habent virtutes morales & intellectuales ad principia naturalia virtutum. Si S. Thomas fuisse in sententia contraria, debuisset rationem hanc expeditam reddere: *Quia objecta virtutum supernaturalium sunt supernaturalia, inattingibilia auctu naturali.* Legantur insuper responsiones ad tria argumenta in contrarium, ex quibus manifestum est, S. Thomam vniuersitate desumisse necessitatem hanc virtutum infusionum ab eo, quod homo sit ordinatus ad finem supernaturalem. Et hoc procedunt de potentia absoluta: nam quod defacto differant actus naturales a supernaturalibus, non tantum per ordinem intrinsecum physicum ad fines diversos, sed etiam per ordinem intrinsecum intentionalem ad fines diversos, tanquam ad objecta, defendit bene Lugo; & hinc desumunt differentiam specificam physicam, ut etiam docet S. Thomas, locis a Suarez & Lugone allegatis. Et hoc solo sensu dixit Suarez docere omnes modernos qui hoc punctum attingerunt; & præterea bene notandum est, aliud esse, quod actus naturalis possit attingere motum supernaturale, & aliud, quod actus supernaturalis possit attingere objectum motum me-
re naturale: de priore solo fuit sollicitus Suarez & alii Theologi cum illo, ne scilicet præjudicarent necessitatem Gratiae, si omnia possent præstari per actus naturales: de secundo nos in præsenti disputamus, & ad nostrum intentum sufficit quod actus supernaturalis possit versari circa objectum naturale, quod tantum abest, ut præjudicet necessitati Gratiae, ut potius contraria sententia præjudicare videatur, ut loco superiori citato ostendente conatus sum.

235. Hinc manet solutum principium argumentum adversariorum, desumptum ex Suarez, & pridem expolium a Card. de Lugo *loci cit. n. 25.* dicente, quod necessitas Gratiae non probatur ex motivo vel objecto, sed ex proportione quam hi actus habent cum Beatitudine supernaturali, ut

236. Præterea nihil est cerius, quam quod potentia superioris ordinis possit versari circa objectum proprium potentiae ordinis inferioris: sic defacto intellectus cognoscit objecta sensuum proprium: nihil ergo est contra Excellentiam habitum infusionum, si influant in actus quoad modum tendendi & objectum similes actibus naturalibus absolute possibilibus. Non vacat his amplius immorari, quæ apud AA. citatos videri possunt.

237. Dissimilare tamen nolo, gratiosam quorundam RR. allegationem auctoritatis S. Augustini, dicentis, quod Gratia Divina faciat arcum patens, & amarum dulce. atqui, si actus fidei posset versari circa objectum intrinsecè naturale, hoc non faceret Gratia fidei. Ergo tollitur necessitas Gratiae. Quero ex ipsis Recentioribus, quale arcum patens & amarum dulce faciat illa Gratia, quam habet rusticus ad volendum credere, quando parochus falsum dicit: Illud ipsum facit Gratia Fidei in nostra sententia, & adhuc aliquid amplius, nempe revelationem Dei præteritam, quæ defacto omnino lateret, si non daretur habitus fidei, vel auxilium fidei.

238. Itaque ut verbo rem absolvam. Primarius quidem finis Habitum supernaturalium, ut instituerentur, fuit, ut possent elici actus supernaturales circa objecta naturaliter incognoscibilia, qualis actus est Visio Dei, & alii recenti à Card. de Lugo, nihilominus secundari & per concomitantiam habent illi ipsi habitus virtutem eliciendi actus circa objecta immediata etiam naturaliter cognoscibilia. sicut potentia Intellectiva est primariò instituta ad cognoscenda objecta spiritualia, nihilominus potest cognoscere etiam objecta potentiarum materialium. Aliud exemplum afferit P. Esparza in *QQ. de Baptismo*, vbi ut defendat, Beatissimam Virginem, non obstante, quod carceret peccato originali, baptizari potuisse, cum tamen Baptismus sit institutus ad delendum peccatum originale, responder, hoc ideo fieri potuisse, quia licet Baptismus fuerit institutus ad delendum peccatum originale, ita quidem ut si hoc non fuisset, nec Baptismus institutus fuisset, hinc tamen non sequitur, ita institutum fuisse, ut nemini nisi habentem peccatum originale conferri posset. Pari modo possumus de institutione habitum supernaturalium discurrere.

239. Luber hinc annectere aliud argumentum, quo efficaciter satis probari potest, eandem divinam revelationem posse esse motivum tam respectu actus fidei naturalis quam supernaturalis.

Potest Deus revelare alicuius reprobationem: talis homo per talenti revelationem absolveretur a statu viatoris, prout ex professo probat P. Esparza *q. 35. ab art. 2.* & ratio illius est, quia talis revelatio & fides illi exhibita, esset essentia liter connexa cum poena damni, seu parentia Visionis Beatitatem perpetua: ergo jam tunc inciperet illa poena, quæ non infligitur viatori. Hoc ex P. Esparza pro nunc supposito (de cuius veritate non laboro) sic argumentor. Fidei actus quo talis homo crederet, non esset meritorius, (ut docet idem auctor) nec de condigno nec de congruo: ergo nec esset actus supernaturalis: & præterea in termino damnationis, utique non constitueretur formaliter actus Virtutis Theologicae exigens procedere ab Habitum infuso, qui non manet in illo termino: ergo ille homo crederet per actum naturalem: atqui illa revelatio est secundum se potens

Se potens terminare actum supernaturalem, quia est essentialiter locutio Dei ut auctoris supernaturalis: ergo debet posse faltem ab alio homine, cui fieret talis revelatio de altero homine, per eadem signa credibilitatis, debet, inquam, posse

credi actu supernaturali, procedente ab *huius* Virtutis Theologicæ. Ergo potest idem obstatum formale esse respectu actus supernaturalis & naturalis, quod erat probandum.

CAPUT III.

DE CERTITUDINE ET FIRMITATE ACTVS FIDEI.

CONTROVERSIA I.

Quid sit Formido.

§. PRIMVS.

Referuntur aliorum Sententiae.

240. **D**vos invenio auctores qui præ cæteris accuratiū investigarunt naturam Certitudinis & Formidinis, nec tamen inter se convenerunt. Itaque omisisti alios

Prima explicatio Certitudinis est Card. de Lugo, qui ad Certitudinem Actus Tres Conditiones requirit. Prima Conditio est, ut actus sit necessariò connexus cum Veritate Objecti, ita ut nec divinitus existere possit, quin sit verus. Secunda Conditio: ut firmissime adhæreat objecto: hanc autem firmissimam adhæsionem vult esse intrinsecam actui intellectus, adeoque non provenire formaliter ab imperio Voluntatis nunquam dissentendi, sed consistere in certo modo tendendi, per quem ostendit intellectus, se paratum esse ad omnes alias probabilitates relinquendas, quæ huic Veritati repugnare videntur. Consentit Card. Pallavicinus, explicans illam tendentiam n. 118. & 119. docensque, eam consistere in hoc, quod intellectus judicet rem ita se habere, & motiva quibus ad assentendum inducitur, esse omnino inseparabilia à Veritate objecti, adeoque non posse se aliter habere, & hoc quidem ita judicet, ut determinetur ad non formidandum de hac ipsa inseparabilitate, si eam reflexè consideretur, neque de inseparabilitate inseparabilitatis, & sic in infinitum: vnde infert, talem actum quantumvis obscurum, excludere per intrinsecam tendentiam formidinem, qua solet exprimi his verbis: *Fortè se res aliter habet.*

Tertia Conditio quam requirit Card. de Lugo, est, ut objectum ita appareat, ut judicari reflexè & evidenter possit (licet non sit necessarium ut actus ita judicetur) illius repugnancia cum prudenti dubitatione de illius Veritate. In hac con-

ditione videtur Card. de Lugo tacitè facere, quod faltem imprudens formido seu dubitatio possit conjungi cum actu certo.

241. Secunda Explicatio est P. Ripalda. Docet ergo primò, Certitudinem in generali ut abstrahit à Certitudine Evidentia & Invenitio, adæquatè consistere in hoc, quod ad actum beat intrinsecam connexionem necessarium est objecto. Docet 2. Certitudinem Evidentiam ultra connexionem intrinsecam actus cum objecto, importare repugnantiam cum Adulti Formidine, in quâ repugnantia consistit infinita adhæsio intellectus. Docet 3. Certitudinem Invenitio nonquam posse consistere in ultra intrinseca tendentia, excludente omnem formidinem. Docet 4. Certitudinem Invenitio (qualis inest actui Fidei supernaturalis) dicere repugnantiam radicalem cum formidine, neque quia actus est talis essentia, ut illi repugnare possit, adeoque qui reflexè eum intruerit, agnosceret etiam hanc repugnantiam cum fallente propter suam supernaturalitatem, & sic non posset formidare; quam tamen repugnantiam intrinsecam non haber illius actus naturalis obfuscaris, quantumvis versetur circa objectum necessarium. Docet 5. Actum talem supernaturalem & obscuram, non repugnare possit cum formidine; repugnare tamen moraliter, seu per denominationem extrinsecam ab Imperio voluntatis. Hæc Ripalda.

242. Denique conantur hi duo Autores, Lugo & Ripalda, declarare, quid in re ipsa sit formido, quam significare solemus per hoc verba: *Fortè se res aliter habet, quam suadent hæc motivi.* Seu quod idem est: *Fortissime hæc motivi fallunt.* Quia formido potest stare cum actu probabili, & qua per certitudinem est excludenda.